

BEDÖMNING AV ANPASSNINGAR I SKOLMILJÖN (BAS 3.0)

Arviointimenetelmän kääntäminen suomen kielelle ja
käännöksen sisällön validointi

Tytti Lattunen

Opinnäytetyö
Lokakuu 2011

Toimintaterapian koulutusohjelma
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Tekijä LATTUNEN, Tytti	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 28.10.2011
	Sivumäärä 50	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ( ) saakka	Verkkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi Bedömning av anpassningar i skolmiljön (BAS 3.0) - Arviointimenetelmän kääntäminen suomen kielelle ja käännöksen sisällön validointi		
Koulutusohjelma Toimintaterapian koulutusohjelma		
Työn ohjaaja KANTANEN, Mari		
Toimeksiantaja(t) -		
Tiivistelmä Opinnäytetyön tehtävänä oli BAS-arviointimenetelmän (versio 3.0) kääntäminen suomen kielelle ja käännöksen sisällön validointi asiantuntijatyöryhmän avulla vastaamaan alkuperäistä tekstiä. Bedömning av anpassningar i skolmiljön, BAS (versio 3.0), on toimintaterapeuttien käyttöön vuonna 2005 julkaistu puolistrukturoitu haastattelumenetelmä, jonka avulla voidaan arvioida missä määrin oppilas kokee tarvitsevänsä kouluympäristön yksilöllistämistä kyetäkseen toimimaan haluamallaan ja tarkoituksenmukaisella tavalla. BAS on suunniteltu käytettäväksi 10-vuotiaiden ja sitä vanhempien oppilaiden kanssa, joilla on alentunut toimintakyky. BAS on kehitetty välineeksi, jonka avulla voidaan tukea ja lisätä oppilaan toimintamahdollisuuksia ja osallistumista kouluympäristössä. Opinnäytetyön aineiston muodostivat asiantuntijoiden kahdella kommentointikierroksella tuottamat kommentit suomennetusta tekstistä. Aineistonhankintamenetelmänä oli Delfoi-menetelmä. Suomennettua tekstiä muokattiin asiantuntijoilta saadun palautteen, palautteen sisällön analyysin ja luokittelun sekä opinnäytetyöntekijän oman pohdinnan avulla. Lopputuotoksena syntyi asiantuntijoiden avulla validoitu BAS-arviointimenetelmän (versio 3.0) suomennos. Asiantuntijoiden kommentoinnin avulla tekstin sisältöön ja ulkoasuun saatiin parannuksia. Asiantuntijoiden tarkastelun läpikäyneenä suomennettu teksti on valmis siirtymään BAS-menetelmän implementointiprosessin seuraavaan vaiheeseen.		
Avainsanat (asiasanat) BAS, kääntäminen, validointi, toimintaterapia, toimintaterapia-arviointi, asiakaskeskeisyys, asiakaslähtöisyys, itsearviointi, kouluympäristö		
Muut tiedot Suomennetulle BAS-arviointimenetelmälle ei ole vielä julkaisuoikeuksia		

Author LATTUNEN, Tytti	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 28102011
	Pages 50	Language Finnish
	Confidential ( ) Until	Permission for web publication (X)
Title Bedömning av anpassningar i skolmiljön (BAS 3.0) – Translation of the instrument and content validation of the translation		
Degree Programme Degree Programme in Occupational Therapy		
Tutor KANTANEN, Mari		
Assigned by -		
Abstract <p>The aim of the thesis was to translate the BAS assessment instrument (version 3.0) into Finnish and to reach an expert group validation of the translation so as to ascertain its accuracy.</p> <p>Bedömning av anpassningar i skolmiljön, BAS version 3.0 (= The School Setting Interview, SSI version 3.0), is an occupational therapy assessment instrument based on the use of semi-structured interviews which was introduced for occupational therapy use in 2005. It is used to examine to what extent pupils feel that they need adjustments of the school environment in order to be able to function. BAS has been designed to be used with children with decreased functional ability aged 10 and over. BAS is a tool with the help of which it is possible to support and increase the pupils' activity opportunities and participation in the school environment.</p> <p>The data for the thesis consisted of comments given by experts during two commenting rounds. The data was collected by using the Delphi-method. The translated text was modified according to expert feedback, feedback content analysis and classification as well as on the basis of the author's considerations.</p> <p>As a result, a validated translation of the BAS assessment instrument (version 3.0) was created. Both text content and layout were improved on the basis of the expert comments. After having been evaluated by the expert group, the translated text is ready for the next phase in the BAS assessment instrument implementation process.</p>		
Keywords BAS, translation, validation, occupational therapy, occupational therapy assessment, client-centeredness, self-assessment, school environment		
Miscellaneous There are no publication rights for the translated BAS assessment instrument so far		

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	3
2	ERITYISOPETUS JA INKLUUSIO.....	4
3	LIIKUNTAVAMMAINEN OPPILAS JA OSALLISTUMINEN.....	6
4	ARVIOINTI TOIMINTATERAPIASSA	7
5	BAS-ARVIOINTIMENETELMÄ	10
5.1	Arviointimenetelmän kehityshistoria.....	11
5.2	Arviointimenetelmästä tehdyt tutkimukset.....	12
6	ARVIOINTIMENETELMÄN SIIRTÄMINEN KULTTUURISTA TOISEEN	13
6.1	Menetelmän käyttöönotto.....	13
6.2	Arviointimenetelmän käännoistyö osana opinnäytetyötä	14
7	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE.....	15
8	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN.....	16
8.1	Suomenkielisen version käännoistyö.....	17
8.2	Käännoksen sisällön validointi asiantuntijatyöryhmän avulla	18
8.3	Aineiston kerääminen Delfoi-menetelmällä	20
8.4	Aineiston kuvaus	23
8.5	Aineiston analysointi	24
9	LOPPUTUOTOS	26
9.1	Kielioppikomenttien vaikutukset tekstiin	28
9.2	Oikeinkirjoituskomenttien vaikutukset tekstiin.....	31
9.3	Toimintaterapia-alan käsitteiden suomentamiseen liittyvien kommenttien vaikutukset tekstiin	32
9.4	Perussanojen suomentamiseen liittyvien kommenttien vaikutukset tekstiin.....	34

10	POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	36
10.1	Lopputuotoksen tarkastelu	36
10.2	Luotettavuus	37
10.3	Eettisyys.....	40
10.4	Yleistä pohdintaa	41
10.5	Johtopäätökset.....	43
10.6	Jatkotutkimusehdotukset.....	44
	LÄHTEET	46

KUVIOT

KUVIO 1.	BAS-menetelmän suomentamisprosessi	22
----------	--	----

TAULUKOT

TAULUKKO 1.	Asiantuntijoilta saadut kommentit.....	27
TAULUKKO 2.	Esimerkkejä kielioppikommenttien vaikutuksesta tekstiin	29
TAULUKKO 3.	Esimerkkejä oikeinkirjoituskommenttien vaikutuksesta tekstiin.....	31
TAULUKKO 4.	Esimerkkejä toimintaterapia-alan käsitteiden suomentamiseen liittyvien kommenttien vaikutuksesta tekstiin	33
TAULUKKO 5.	Esimerkkejä perussanan suomentamiseen liittyvien kommenttien vaikutuksesta tekstiin	35

1 JOHDANTO

Toimintaterapeutti on yksi niistä ammattihenkilöistä, joka voi tukea oppilaan osallistumista kouluympäristössä (Hemmingsson, Egilson, Hoffman & Kielhofner 2005a, 8). Bedömning av anpassningar i skolmiljön (BAS) on toimintaterapeuttien käyttöön kehitetty asiakaskeinen arviointimenetelmä, jonka avulla voidaan arvioida missä määrin kouluympäristön edellytykset ovat yhteensopivia oppilaan edellytysten kanssa. BAS on ensisijaisesti kehitetty käytettäväksi niiden oppilaiden kanssa, joilla on alentunut liikkumiskyky. Arviointimenetelmää voidaan kuitenkin käyttää myös niiden oppilaiden kanssa, joilla on muista syistä alentunut toimintakyky. (Hemmingsson ym. 2005a, 8-9.)

Opinnäytetyön tavoitteena on suomentaa BAS-arviointimenetelmä (versio 3.0). Opinnäytetyön tarkoitus on tehdyn suomennoksen sisällön validointi valitun asiantuntijatyöryhmän avulla. Opinnäytetyö on ensimmäinen vaihe BAS-arviointimenetelmän käyttöönottoprosessia Suomessa. Tarve BAS-menetelmän kääntämiseksi suomen kielelle on työelämälähtöinen.

Erityisoppilaiden määrä perusopetuksessa on kasvanut tasaisesti jo kymmenen vuoden ajan (Erityisopetuksen strategia 2007, 38). Perusopetuksessa toteutuvan erityisopetuksen järjestämisessä maamme koulujärjestelmä on kehittynyt ja kehitty yhä inklusiivisempaan suuntaan. Käytännössä tämä tarkoittaa vammaisten lasten yksilöllisten ominaisuuksien huomioimista ja niihin sopivan tuen järjestämistä siinä luonnollisessa ympäristössä, jossa lapsi on. Usein lapsen kouluympäristönä on oma lähikoulu. (Mts. 13-20.)

Mahdollisuus osallistua jokapäiväisiin toimintoihin, kuten koulutoimintoihin, on tärkeää lapsen ja nuoren vuorovaikutussuhteiden ja sosiaalisten taitojen kehittymiselle. Mahdollisuus osallistua vaikuttaa myös yksilön psyykkiseen ja fyysiseen terveyteen. (Law, Finkelman, Hurley, Rosenbaum, King, King & Hanna 2004, 159.)

Koulunkäynnillä on tärkeä rooli kaikkien lasten ja nuorten elämässä. Kouluyhteisöön kuulumisen ja koulutoimintoihin osallistuminen ovat koululaiselle keskeisiä ja ikään kuuluvia asioita. Hemmingsson (2002, 16-17) toteaaakin koulun sosiaalisen ympäristön olevan tärkeä kasvuympäristö kaikille lapsille ja nuorille. Hän on omista tutkimuksissaan todennut sekä fyysisellä, mutta erityisesti sosiaalisella kouluympäristöllä, olevan tärkeä merkitys liikuntavammaisen oppilaan mahdollisuuksille osallistua toimintoihin. Myös useissa muissa tutkimuksissa on todettu liikuntavammaisilla oppilailla olevan haasteita koulutoimintoihin osallistumisessa. (Hemmingsson & Borell 2002, 57-63; Eriksson, Welander & Granlund 2007, 485-502; Egilson & Traustadottir 2009a, 264-272.)

Nykykäsitysten mukaan toimintaterapiassa tulisi ensisijaisesti arvioida yksilön toiminnallista suoriutumista. Arviointiin tulisi sisältyä asiakkaan toiminnan havainnointia asiakkaalle tutussa ympäristössä sekä asiakkaan oman kokemuksen omasta suoriutumisestaan kuulemista. Aikaisemmissa arviointikäytännöissä painopiste kohdentui herkästi yksilön toimintavalmiuksien mittaamiseen. Kuntoutuksen painopiste on siirtynyt pois diagnoosikeskeisestä ajattelusta yksilön osallistumista omassa ympäristössä tukevaan ajatteluun. Tämä edellyttää toiminnallisen suoriutumisen ja osallistumisen arviointia yksilön luonnollisessa ympäristössä. (Ziviani & Wallen 2008, 393.) Lapsen toiminnallisen suoriutumisen haasteiden liittyessä koulunkäyntiin, arviointia tulisi toteuttaa myös koulunkäynnin luonnollisessa ympäristössä eli koulussa.

2 ERITYISOPETUS JA INKLUUSIO

Opetusministeriön asettama Erityisopetuksen kehittämisen ohjausryhmä toteaa Erityisopetuksen strategia-julkaisussaan erityisopetuksen oppilaiden määrän perusopetuksessa kasvaneen tasaisesti jo kymmenen vuoden ajan. Lähes puolet perusopetuksen vuosiluokilla 1-6 opiskelevista ja yli puolet vuosiluokilla 7-9 opiskelevista erityisopetuspäätöksen saaneista oppilaista opiskelee integroituneena yleisopetuksen ryhmässä. (Erityisopetuksen strategia 2007, 38-40.)

Suomessa on yksi, kaikille yhteinen koulujärjestelmä, jonka sisällä oppilaan tarvitsema henkilökohtainen tuki pyritään järjestämään joustavasti. Lisäksi maassamme on myös erityiskouluja ja -luokkia osana yhtenäistä perusopetusta. Erityisopetuksen strategia-julkaisussa (2007, 13) henkilökohtaisen tuen todetaan kuitenkin toteutuvan käytännössä vaihtelevasti.

Suomi on kansainvälisten sopimusten, ohjelmien ja julistusten perusteella sitoutunut kehittämään suomalaista koulujärjestelmää ja opetusta niin, että kaikkien lasten ja nuorten oppiminen voidaan mahdollisimman hyvin turvata. Perusopetuksessa toteutuvan erityisopetuksen järjestämisessä koulujärjestelmämme on kehittynyt ja kehitty yhä inklusiivisempaan suuntaan. (Erityisopetuksen strategia 2007, 10.) Unesco (2005) on määritellyt inklusion tarkoittavan prosessia, jolla kiinnitetään huomiota kaikkien oppijoiden erilaisiin tarpeisiin. Tarpeisiin vastataan lisäämällä kaikkien oppijoiden osallistumista opetukseen, koulutukseen, kulttuuriin ja yhteisön toimintaan. Käytännössä tämä tarkoittaa vammaisen lapsen yksilöllisten ominaisuuksien huomioimista ja lapselle sopivan tuen järjestämistä siinä koulussa, jossa lapsi on. Se koulu on usein lapsen oma lähikoulu. Inklusion sisälle mahtuu myös ajatus siitä, että erityistä tukea tarvitseville oppilaille on taattava mahdollisuus merkitykselliseen oppimiseen. (Guidelines for Inclusion: Ensuring Access to Education for All 2005, 13.) Lisääntyvää inklusiota kuvaa myös kehityssuuntaus, jossa erityiskoulut muuntuvat vähitellen resurssikeskuksiksi tukemaan inklusion toteutumista tavallisissa kouluissa. Erityiskoulut ovat vähitellen muuttumassa erottelua toteuttavista erityislaitoksista inklusiota edistäviksi osaamiskeskuksiksi. (Erityisopetuksen strategia 2007, 13-20.) Hemmingsson ja Penman (2010, 48-49) painottavat oppilaan oman näkemyksen tärkeyttä inklusion toteutumista mietittäessä. Oppilaan oman äänen on tultava kuulluksi suunnitelmia tehtäessä. Oppilaan, opetushenkilökunnan ja vanhempien näkökulmat muodostavat yhdessä kokonaiskuvan oppilaan tarpeista ja keinoista oppilaan tukemiseen.

3 LIIKUNTAVAMMAINEN OPPILAS JA OSALLISTUMINEN

Maailman terveysjärjestön (WHO) toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälisessä luokituksessa (ICF-luokitus) yksilön kyky toimia kuvataan osallistumisena ja suorituksina. Osallistuminen on tarkemmin määritelty osallisuudeksi elämän eri tilanteisiin ja suoritukset ovat tehtäviä ja toimia, joita arjessa tehdään. (Stakes 2004, 123.)

ICF-luokituksen peruslähtökohtana on ajatus siitä, että henkilön toimintakyky (tai toimintarajoite) muodostuu aina yksilön sisäisten tekijöiden ja elinympäristötekijöiden välisessä kaksisuuntaisessa vuorovaikutuksessa.

Toimintakyky ja toimintarajoitteet muodostavat ICF-luokituksen ensimmäisen osan (ruumiin/kehon toiminnot ja ruumiin rakenteet, suoritukset, osallistuminen) ja luokituksen toinen osa muodostuu kontekstuaalisista tekijöistä (yksilötekijät, ympäristötekijät). (Launiainen 2004, 4-5; Stakes 2004, 3-4.)

Lapsen ja nuoren tyypillisiä toimintaympäristöjä ovat koti, naapurusto, päiväkotia ja koulu. Jokaiseen näistä ympäristöistä liittyy erilaisia piirteitä. Se, missä määrin ympäristö estää tai tukee yksilön toimintaa, on riippuvainen useista yksilöön ja ympäristöön liittyvistä tekijöistä (Law, Petrenchik, Ziviani & King 2006, 80). Erilaiset yksilöt voivat omista lähtökohdistaan käsin ja tarvittavan tuen avulla osallistua yhteiskunnan toimintoihin.

Liikuntavammaisten lasten ja nuorten osallistumista koulussa tapahtuviin toimintoihin on tutkittu paljon. Tutkimuksissa on todettu liikuntavammaisilla oppilailla olevan haasteita koulutoimintoihin osallistumisessa. (Prellwitz & Tamm 2000, 168-172; Hemmingsson & Borell 2002, 57-63; Schenker, Coster & Parush 2005, 543-551; Eriksson, Welander & Granlund 2007, 485-502; Asbjornslett & Hemmingsson 2008, 156-159; Imms 2008, 1867-1884; Egilson & Traustadottir 2009a, 264-272). Syitä, jotka laskevat oppilaan osallistumisen määrää, on tutkimuksissa todettu olevan erilaisia. Osallistumiselle haasteita ja esteitäkin ovat muodostaneet

fyysinen ja sosiaalinen kouluympäristö, avustamisen määrä ja muoto, koulun tapa toteuttaa toimintoja ja opettajan opetustapa (Hemmingsson 2002, 16).

Lasten ja nuorten osallistuminen ja sen arviointi ovat monitahoisia ilmiöitä. Lapsuusiässä elämän eri tilanteisiin osallistumisen tekee ainutlaatuiseksi osallistumisen muuttuminen koko ajan lapsen kehittyessä. Lapsuusikä on nopean kehityksen ja muutosten aikaa. Osallistumisen ja siihen liittyvien taitojen kehitystä ohjaa se sosiaalinen konteksti ja ympäristö, jossa toiminta toteutuu. Kehitykseen vaikuttavat myös lapsen taitojen kypsyminen sekä lapsen oma tahto ja tarpeet. (Imms 2008, 1867-1868.)

Osallistumisen arviointi on haastava kokonaisuus. ICF-luokitusta laadittaessa, sen eri osa-alueet määriteltiin yksilön toimintaa havainnoimalla. Tätä on kritisoitu liian suppeaksi lähestymistavaksi arvioida osallistumista. Objektiviisen luokittelun lisäksi tarvitaan myös subjektiivisten näkökohtien huomioimista, kuten sen miten yksilö itse kokee olevansa osallinen oman elämänsä eri tilanteisiin. (Asbjornslett & Hemmingsson 2008, 154.)

4 ARVIOINTI TOIMINTATERAPIASSA

Toimintaterapiassa kiinnostuksen kohteena on ihmisen toiminnallisuus, joka syntyy ihmisen, toiminnan ja ympäristön välisessä vuorovaikutuksessa. Käsitteenä toiminnallisuus on hyvin lähellä ICF-luokituksen osallistuminen-käsitettä. Toimintaterapia-arvioinnissa kartoitetaan yksilön toimintaa tukevat ja mahdollisesti myös rajoittavat tekijät sekä yksilön että ympäristön tasolla. Arvion tulisi toteutua yhteistyössä asiakkaan ja hänen lähihenkilöidensä kanssa, tilanteeseen pätevillä arviointimenetelmillä ja arvostaen yksilön toimintaa hänen omassa elinympäristössään. Koko toimintaterapiaprosessissa arvioinnilla on merkittävä rooli. (Karhula, Heiskanen, Juntunen, Kanelisto, Kantanen, Kanto-Ronkainen & Lautamo 2010, 8-14.)

Stewart (2001, 191) kuvaa lasten toimintaterapia-arvioinnin olevan etenevä, dynaaminen prosessi, joka alkaa alkuarvioinnilla ja jatkuu läpi terapiaprosessin. Hän tuo myös esille lapsen ja hänen huoltajiensa näkemysten ja prioriteettien keskeisen aseman koko terapiaprosessin ajan. Stewartin mielestä arvioinnin lopputulemana tulisi olla toimintaterapeutin syventynyt näkemys lapsen osallistumisesta ikätasoihin, hänelle (ja hänen huoltajilleen) merkityksellisiin toimintoihin.

Tavoittaakseen syventyneen näkemyksen lapsen toiminnallisesta suoriutumisesta, toimintaterapeutin tulee arvioinnissa huomioida lapsen konkreettinen suoriutuminen, tarpeet, tavoitteet ja lapsen mahdollisuudet osallistua hänelle merkityksellisiin toimintoihin. Arvioinnin toteutuksessa tulisi korostua lapsen luonnollinen ympäristö, tutut tilanteet ja arjen toiminnot. Ympäristöllä voi olla yksilön toimintaa tukeva tai estävä vaikutus. Arvioinnissa on siis huomioitava myös ympäristön merkitys. Tämän jälkeen voidaan tarpeiden mukaan arvioida lapsen taitojen taustalla olevia toiminnallisia valmiuksia. Tätä lähestymistapaa arviointiin kutsutaan top-down lähestymistavaksi. (Stewart 2001, 190-191.) Terapian tavoitteet ja terapian toteutus suunnitellaan asiakaskeskeisesti (Fisher 2009, 7).

Toimintaterapia-arvioinnissa on tärkeää valita tarkoituksenmukainen, asiakkaan tarpeita vastaava arviointimenetelmä. Arviointimenetelmän valinta ohjaa myös terapian ja muiden tukitoimien tavoiteasettelua ja toteutusta. Arvioitaessa vain ja ainoastaan lapsen toiminnallisia valmiuksia, terapian tavoitteet ja toteutus voivat jäädä valmiustason taitojen harjoittelun tasolle. Tällöin lapselle merkitykselliset arjen toiminnot, lapsen toiminnallinen suoriutuminen, osallistuminen ja ympäristön merkitys toiminnalle unohtuvat. (Richardson 2001, 241.)

Kuntoutuksen, myös toimintaterapian, alueella on herännyt kriittistä keskustelua kuntoutuksen painopistealueista ja toteutustavoista. Uudenlaisia odotuksia on kohdistettu erityisesti eri terapia-alojen arviointikäytäntöihin.

Kanelisto, Kantanen, Karhula & Häggblom-Kronlöf (2009, 16) toteavat käsityksen terapian tavoitteista laajentuneen kaikille ICF-luokituksen alueille. Terapian tavoitteista yksilön osallistumisen edistäminen nähdään kuntoutustoimien ylimpänä tavoitteena ja tuloksena. Asiakas- ja perhekeskeisyys tunnustetaan myös tärkeäksi kuntoutuksen lähtökohdaksi. Terapioiden vaikuttavuuden arvioinnissa tarvitaan sekä objektiivisia mittareita että todellista toimintaa kuvaavia itsearviointimenetelmiä. Lisäksi kirjoittajat tuovat esille näyttöön perustuvan toiminnan korostuvan osana hyviä kuntoutuskäytäntöjä. Karhula ym. (2010, 8) toteavatkin näyttöön perustuvan työotteen kannustavan terapeuttia käyttämään tutkittuja, joko normitettuja tai teoriapohjaisia, strukturoituja arviointimenetelmiä. Näyttöön perustuva työote parantaa arvioinnin luotettavuutta.

Ajateltaessa oppilaita, joilla on liikuntavamma, toimintaterapian tulee nykykäsitysten mukaan kohdentua tukemaan oppilaan osallistumiseen tarvittavia taitoja, huomioiden toimintojen yksilöllistäminen ja tarvittavat apuvälineet (Ziviani & Wallen 2008, 393). CP-vamma on pysyvä oireisto. Liikuntavammaiselle lapselle ja nuorelle toimintaterapian tulisi tuoda tukea sosiaaliseen osallisuuteen, merkityksellisten toimintojen toteuttamiseen ja arjen taitoihin. Tämän tulisi toteutua menetelmillä, joilla vaikutetaan yksilön, ympäristön ja toiminnan väliseen yhteensopivuuteen, ei niinkään yksilön toimintavalmiuksien edistämiseen. (Hokkanen, Härkäpää, Järvikoski, Martin, Nikkanen, Notko & Puumalainen 2009, 289-290.)

Zivianin ja Wallenin (2008, 391) mukaan osallistumisen arviointiin tarvitaan objektiivinen menetelmä, jonka avulla voidaan ilmaista yksilön osallistumisen määrä, muutoksia osallistumisessa ja yksilön tyytyväisyyttä omaan osallistumiseensa. Osallistuminen on useimmiten liitoksissa yksilön toiminnallisiin rooleihin. Useimmat osallistumisen arviointiin käytettävät menetelmät liittyvätkin tiettyyn, määriteltyyn toimintaympäristöön, esimerkiksi kouluun, kotiin ja vapaa-ajan toimintoihin.

Toimintaterapeuteilla on käytettävissään arviointimenetelmiä, jotka arvioivat lapsen ja nuoren toiminnallisuutta koulukontekstissa. School Function Assessment (SFA)

(Coster, Deeney, Haltiwanger & Haley 1998), School AMPS (Fisher & Bryze 1998) ja Bedömning av anpassningar i skolmiljön (BAS) (Hemmingsson ym. 2005a) ovat esimerkkejä näistä arviointimenetelmistä. BAS-menetelmä on kehitetty Ruotsissa, joka on kulttuurisesti lähellä Suomea. Ruotsin ja Suomen koulujärjestelmissä on myös paljon yhtäläisyyksiä. Nämä olivat tärkeitä perusteita sille, miksi tähän opinnäytetyöhön valikoitui suomennettavaksi menetelmäksi juuri BAS.

Suomessa toimintaterapeuteilla ei ole käytettävissä suomenkielistä lasten ja nuorten toimintaa ja toimintamahdollisuuksia kouluympäristössä arvioivaa menetelmää. Huomioiden nykykäsitysten mukaiset toimintaterapia-arvioinnin painopistealueet ja koulujärjestelmämme kehittyminen yhä inklusiivisempaan suuntaan, kouluikäisten lasten ja nuorten kanssa työskentelevällä toimintaterapeutilla on hyvä olla käytettävissään BAS-menetelmän kaltainen asiakaskeskeinen, teoriapohjainen ja tutkittu arviointimenetelmä.

5 BAS-ARVIOINTIMENETELMÄ

Bedömning av anpassningar i skolmiljön (BAS 3.0) on toimintaterapeuttien käyttöön vuonna 2005 julkaistu arviointimenetelmä, jonka avulla voidaan arvioida missä määrin oppilas kokee tarvitsevänsä kouluympäristön yksilöllistämistä kyetäkseen toimimaan haluamallaan ja tarkoituksenmukaisella tavalla. BAS on kehitetty välineeksi, jonka avulla voidaan tukea ja lisätä oppilaan toimintamahdollisuuksia ja osallistumista kouluympäristössä. (Hemmingsson ym. 2005a, 9-12.)

BAS on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä, joka koostuu 16 aihealueesta. Aihealueisiin sisältyvät keskeiset koulussa tapahtuvat toiminnot. Jokainen aihealue arvioidaan neliasteisella asteikolla. BAS-menetelmässä oppilaan aktiivinen osallistuminen arviointiin on edellytys niin pisteytysten tekemiselle, kuin myös ympäristön ja toimintojen yksilöllistämisen suunnittelulle. (Hemmingsson ym. 2005a, 8-10.)

Arviointimenetelmä on ensisijaisesti tarkoitettu käytettäväksi noin 10-vuotiaiden ja siitä vanhempien oppilaiden kanssa, joilla on alentunut liikkumiskyky. Tehtyjen tutkimusten mukaan BAS-menetelmää voidaan kuitenkin käyttää myös niiden oppilaiden kanssa, joiden toimintakyky on alentunut muista syistä. (Kielhofner 2002, 248; Hemmingsson ym. 2005a, 8; Egilson & Hemmingsson 2009b, 151.)

BAS-menetelmän teoreettisena taustana on Inhimillisen toiminnan malli (Model of Human Occupation) ja siitä erityisesti käsitys ympäristöstä ja sen vaikutuksesta ihmisen toimintaan. (Kielhofner 2002, 247; Hemmingsson ym. 2005a, 11.) Toisena tärkeänä taustavaikuttajana on ajatus asiakaskeskeisestä tavasta toteuttaa toimintaterapia-arviointi. (Hemmingsson ym. 2005a, 12.)

5.1 Arviointimenetelmän kehityshistoria

BAS-menetelmän kehitystyö alkoi Ruotsissa vuonna 1994. Kehitystyön ja tutkimusten myötä arviointimenetelmästä on tehty useita uudistettuja versioita. Vuonna 1994 julkaistiin BAS 1.0, vuonna 1996 BAS 1.1, vuonna 1998 BAS 2.0 ja vuonna 2005 BAS 3.0. (Hemmingsson ym. 2005a, 34-35.)

Menetelmä on käännetty usealle eri kielelle: englanniksi (The School Setting Interview, SSI), norjaksi, islanniksi, espanjaksi ja saksaksi (Hemmingsson ym. 2005, 34). Suomessa on jo aiemminkin osoitettu kiinnostusta BAS-menetelmän suomentamista kohtaan. Osana omaa opinnäytetyötään Saara Lahtinen on tehnyt arviointimenetelmästä yhdistellyn, sovelletun suomennoksen lähteinään BAS 2.0, SSI 2.0 ja oma kehitystyö. Hän onkin nimennyt tehdyn käännöksen uudeksi Bassi-haastattelu-arvioinniksi erotukseksi alkuperäisestä BAS-menetelmästä. (Lahtinen 2003, 35.) BAS 2.0 versiossa käsikirja on huomattavasti suppeampi verrattuna uudempaan BAS 3.0 käsikirjaan, joten käännöstyö suomen kielelle on tarkoituksenmukaista tehdä kokonaan uudelleen.

5.2 Arviointimenetelmästä tehdyt tutkimukset

BAS-arviointimenetelmän validiteettia ja reliabiliteettia on koeteltu eri tutkimuksissa. Vilka (2005, 161) kuvaa validiteetin tarkoittavan mittarin tai tutkimusmenetelmän pätevyyttä mitata juuri sitä, mitä menetelmän on tarkoituskin mitata. Reliabiliteetti puolestaan tarkoittaa Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2010, 231) mukaan mittaustulosten toistettavuutta, luotettavuutta ja pysyvyyttä. Reliabiliteetti kertoo menetelmän kyvystä tuottaa sama tieto arvioijasta tai arviointiajankohdasta riippumatta.

Ensimmäisessä tutkimuksessa kolme toimintaterapeuttia arvioi sekä perinteisempien menetelmien (strukturoitu ja vapaamuotoinen haastattelu) että BAS-menetelmän (versio 1.1) avulla kuuden liikuntavamman oppilaan yksilöllistämistoimenpiteiden tarvetta kouluympäristössä. Tulokset osoittivat BAS-menetelmän avulla tunnistettavan tarkimmin ne oppilaat, jotka tarvitsivat yksilöllistämisympäristöä. Lisäksi tutkittaessa BAS-menetelmän sisältövaliditeettia, menetelmän aihealueiden havaittiin olevan tarkoituksenmukaisia arvioimaan sitä, mitä menetelmässä on tarkoituskin arvioida. (Hemmingsson ym. 2005a, 34.)

Toisessa tutkimuksessa arvioitiin BAS-menetelmän käyttäjien välistä reliabiliteettia ja menetelmän sisällön validiteettia. Tutkimukseen osallistui 45 oppilasta, joilla oli vaikea-asteinen liikuntavamma. Näistä oppilaista valittiin sattumanvaraisesti 17 oppilasta uusinta-arviointiin. Prosentuaalinen vastaavuus arviointikertojen välillä oli 90 %. Tulos osoittaa käyttäjien välisen reliabiliteetin olevan hyvä tai erittäin hyvä. Menetelmän sisällön validiteettia arvioi kaksi toisistaan riippumatonta asiantuntijajaneelia. Tuloksista ilmeni menetelmän aihealueiden olevan tarkoitustaan vastaavia. Asiantuntijat kuitenkin ehdottivat aihealueita myös lisättäväksi. Tutkimustulosten perusteella menetelmän seuraavaan versioon (BAS 2.0) lisättiin kolme uutta aihealuetta ja pisteytysasteikko muutettiin kolmiasteisesta neliasteiseksi. (Hemmingsson ym. 2005a, 34-35; Hemmingsson, Kottorp & Bernspång 2004, 172.)

BAS-menetelmän validiteettia tutkittiin myös seuraavassa tutkimuksessa. Tutkimukseen osallistui joukko 4. luokkalaisia oppilaita, joilla ei ollut havaittu toimintakyvyn haasteita. Jokaiselle oppilaalle tehtiin BAS arviointi. Arvioinnin tuloksia verrattiin samanikäisten liikuntavammaisten oppilaiden tuloksiin. Tulokset osoittivat liikuntavammaisten oppilaiden tarvitsevan koulussa selkeästi enemmän yksilöllisiä järjestelyitä verrattuna oppilaisiin, joilla ei ole liikuntavammaa. Tulos vahvisti käsitystä BAS-menetelmän validiteetista. (Hemmingsson ym. 2005a, 35.)

Hemmingsson ym. (2004) tutkivat erityisesti BAS-menetelmän rakennevaliditeettia Rasch-analyysin avulla. Aineistona heillä oli 87 liikuntavammaisen oppilaan BAS arviointien tulokset. Tutkimuksen tulokset tukivat käsitystä BAS-menetelmän rakennevaliditeetin olemassaolosta. Tutkimustulosten perusteella löydettiin myös menetelmän kehitystarpeita. BAS-menetelmä tarvitsee uusia ”vaikeita” mittausalueita ja menetelmän käsikirjaa tulisi myös parantaa. Lisäksi jatkossa tarvitaan tutkimusta BAS-menetelmän validiteetista eri kulttuureissa. (Hemmingsson ym. 2004, 174-177.)

BAS-menetelmän viimeisimmässä 3.0 versiossa on 16 aihealuetta ja neliasteinen pisteytysasteikko. Käsikirjaan on myös lisätty tietoa BAS-menetelmän teoreettisesta perustasta, arvioinnin toteuttamisesta ja tapausesimerkki. (Hemmingsson ym. 2005a, 35.)

6 ARVIOINTIMENETELMÄN SIIRTÄMINEN KULTTUURISTA TOISEEN

6.1 Menetelmän käyttöönotto

Toimintaterapiassa on käytössä useita eri arviointimenetelmiä. Suurin osa menetelmistä on kehitetty muualla kuin Suomessa. Tarpeiden ja toisaalta myös lisääntyneen kansainvälistymisen myötä erilaisten menetelmien siirtäminen

kulttuurista toiseen on lisääntynyt. Nevalainen (2007, 5) tuo esille kulttuurin vaikutukset kehitettyyn menetelmään. Toisessa kulttuurissa tehty menetelmä olisikin tutkittava vakuuttavuuden, soveltuvuuden ja vaikuttavuuden osalta uudessa käyttäjäkulttuurissa. Kulttuurista toiseen siirrettävä menetelmä olisi käännettävä ja mukautettava sekä vallitsevaan kieleen että toimintakulttuuriin sopivaksi. Nevalainen (2007, 5) tutki pro gradu -tutkielmassaan toisessa kulttuurissa kehitetyn arviointimenetelmän käyttöönottoprosessia edistäviä ja estäviä tekijöitä. Tutkimustuloksissa todetaan suomenkielisen oppimateriaalin puutteen selkeästi häirinneen välineen käyttöönottoa. (Mts. 44.)

Lasten, joilla on cp-vamma, osallistumista tarkastelevassa kirjallisuuskatsauksessa Imms (2008, 1878) tuo esille eri maiden erilaisten koulujärjestelmien ja terveydenhuoltojärjestelmien mahdollisen vaikutuksen lasten osallistumiseen koulutoimintoihin. Kulttuuristen erojen vaikutus tulisikin huomioida sekä saatuja tuloksia että käytettyjä menetelmiä tarkasteltaessa. Arviointimenetelmän kulttuurista toiseen siirtäminen on prosessi, johon sisältyy menetelmän implementointi. Implementointi käsitteenä kuvaa menetelmän aktiivista käyttöönottoa ja toimeenpanoa. (Kaila & Kuukasjärvi 2005, 10.) Vastaanottajan uudeksi kokeman asian tullessa osaksi hänen toimintaansa, hän implementoi eli ottaa uutuuden käyttöönsä. Implementointi on siis tietoista, aktiivista toimintaa ja se edellyttää innovaation käyttöönottopäätöstä. (Rasinkangas 2008, 17.) Hyvällä implementoinnilla mahdollistetaan menetelmän luotettava arkikäyttö (Nevalainen 2007, 16).

6.2 Arviointimenetelmän käännöstyö osana opinnäytetyötä

Sulopuisto (2002, 37) sivuaa omassa pro gradu -tutkielmassaan Työroolia arvioivan WRI-haastattelun käännöstyöprosessia. Menetelmän käännöstyö- ja sovellustyötä tehtiin useamman vuoden ajan ja aiheesta valmistui useampia opinnäytetöitä. Volitional Questionnaire (VQ)-arviointimenetelmän kääntämistä suomen kielelle käsitellään sekä Ritsilän (2002, 34) pro gradu -tutkielmassa että Pesosen ja Virtasen

(2009, 18-22) opinnäytetyössä. Ritsilä käänsi tutkielmassaan VQ-käsikirjan (1998 versio) ja arviointilomakkeet suomen kielelle. Tutkimukseen liittyneeseen menetelmän käyttöönottoprosessiin osallistuneet toimintaterapeutit kommentoivat tehtyä suomennosta. Pesonen ja Virtanen raakasuumensivat VQ-käsikirjan (2007 versio) ja arviointilomakkeet työelämän yhteistyökumppanin käyttöön. Käännöstyössään he hyödynsivät Ritsilän aiemmin tekemää käännöstä. Opinnäytetyössään he myös tarkastelivat menetelmän käyttöönottoprosessia. Asteljoki ja Pulli (2006, 15-17) toteuttivat opinnäytetyössään Lasten toimintamahdollisuuksien itsearviointimenetelmän (COSA, versio 2.1) arviointilomakkeen suomentamisen ja käyttökokeilun. Suomennoksen ymmärrettävyydestä kerättiin tietoja neljältä toimintaterapeutilta, toimintaterapian opettajalta ja kahdeksalta käyttökokeiluun osallistuneelta lapselta. Rautakorpi ja Ruusuvoori (2008, 28-29) suomensivat opinnäytetyössään yläraajaproteesia käyttävän lapsen ja nuoren PUFi-itsearviointimenetelmän. He toteuttivat myös käännöksen kulttuuriin soveltamisen käyttökokeilun avulla. Käyttökokeiluun osallistui 21 henkilön ryhmä, joka koostui lapsista, nuorista ja vanhemmista. The Residential Environment Impact Survey (REIS, versio 2.0) arviointimenetelmän lomakkeiston suomentaminen ja kehittäminen oli Mattilan ja Vepsäläisen (2009, 24-28) opinnäytetyön aiheena. He saivat palautetta tekemästään suomennoksesta teemahaastattelun avulla viideltä toimintaterapeutilta. Opinnäytetyöprosessin päätteeksi REIS-arviointimenetelmän lomakkeisto oli siinä vaiheessa, että ensimmäinen käyttökokeilu olisi ollut mahdollista toteuttaa.

7 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Opinnäytetyön tavoitteena on opinnäytetyöntekijän toimesta suomentaa BAS-arviointimenetelmä. Opinnäytetyön tarkoitus, suomennetun tekstin sisällön tarkastelu ja kielellinen validointi, toteutuvat asiantuntijatyöryhmän kommentointien avulla. Opinnäytetyö on ensimmäinen vaihe BAS-menetelmän implementointiprosessia Suomessa. Tämä arviointimenetelmän

käyttöönottoprosessin ensimmäinen vaihe luo pohjaa seuraaville vaiheille, esimerkiksi käyttökokeilulle, takaisinkääntämiselle, kielenkääntäjän tarkistukselle, suomen kielen tarkistukselle ja ulkoasun muokkaukselle. Tähän opinnäytetyöhön sisältyy vain prosessin ensimmäinen vaihe.

Pidemmän tähtäimen tavoitteena on, että kouluikäisten lasten ja nuorten kanssa työskentelevillä toimintaterapeuteilla olisi käytettävissään tutkittu, ajantasainen ja suomenkielinen arviointimenetelmä, jonka avulla on mahdollista arvioida sekä liikuntavammaisen oppilaan koulutoimintoihin osallistumista että koulua toimintaympäristönä.

Luvan BAS-menetelmän suomentamiseen opinnäytetyötäni varten olen saanut menetelmän oikeudet omistavalta Ruotsin toimintaterapeuttiliitolta (FSA) ja BAS-menetelmän tekijältä Helena Hemmingssonilta (Sandulf, 2011).

Menetelmän julkaisu ja myyminen suomenkielisenä vaatii oikeuksien ostamisen FSA:lta. Nämä asiakokonaisuudet jäävät tämän opinnäytetyön ulkopuolelle myöhemmin toteutettaviksi. Julkaisuoikeuksien puuttumisen vuoksi suomennettua BAS-arviointimenetelmää ei voida julkaista tämän opinnäytetyön liitteenä. Tehty käännös on kuitenkin mukana opinnäytetyön arviointiprosessissa.

Opinnäytetyötehtävä: BAS-arviointimenetelmän kääntäminen suomen kielelle ja tehdyn käännöksen muokkaaminen asiantuntijatyöryhmän avulla mahdollisimman tarkasti vastaamaan alkuperäistä tekstiä.

8 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

Opinnäytetyön toteutuksessa on laadullisen tutkimuksen piirteitä. Vilkan (2005, 97) mielestä laadullisella tutkimusmenetelmällä tehdyssä tutkimuksessa tarkastellaan merkitysten maailmaa, joka on ihmisten välinen ja sosiaalinen. Hirsjärvi ym. (2010, 164) puolestaan toteavat laadullisen tutkimuksen tyypillisiin piirteisiin sisältyvän

kokonaisvaltaista tiedonhankintaa, jossa suositaan ihmistä tiedon keräämisen instrumenttina ja laadullisten metodien käyttöä aineiston hankinnassa. Laadullisessa tutkimuksessa käytetään myös aineistolähtöistä analyysiä, jossa lähtökohtana on aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu.

8.1 Suomenkielisen version käännöstyö

Ennen varsinaisen käännöstyön alkamista olin alkusyksystä 2010 yhteydessä Helena Hemmingssoniin, yhteen BAS-arviointimenetelmän tekijöistä, sekä arviointimenetelmän oikeudet omistavan Ruotsin toimintaterapeuttiliiton (FSA) edustajaan. Molemmilta tahoilta sain sähköpostilla luvan arviointimenetelmän suomentamiseksi opinnäytetyötäni varten. Koko käännöstyöprosessin ajan kävin kirjeenvaihtoa sähköpostitse Ruotsin toimintaterapeuttiliiton edustajan kanssa käännöksen toteuttamiseen liittyvistä yksityiskohdista ja lupa-asioista. Keskustelimme myös mahdollisuudestani toteuttaa käännöstyö tekstitasolla kulttuurisena käännöksenä. Tämä toteutuisi tekstin soveltamisena mahdollisuuksien mukaan Suomen oloihin. Suomeen ei siis toteutuisi sanasta sanaan käännöksenä, mutta vahvasti alkuperäistekstiä kunnioittavana. Tähän sain luvan. Tarkemman ja tätä syvällisemmän kulttuurisen tarkastelun pohjaksi tarvittaisiin tekstitasoisen käännöstyön lisäksi myös käyttökokeilu, joka ei sisälly tähän opinnäytetyöhön.

Pohtiessani opinnäytetyön rakennetta ja käännöstyöprosessin toteuttamista tutustuin aiemmin tehtyihin pro gradu -tutkielmiin ja opinnäytetöihin, joissa oli sivuttu käännöstyötä tai tehty arviointimenetelmän käännöstyö. Pohdintojen jälkeen päädyin toteuttamaan koko BAS-arviointimenetelmän (käsikirja ja arviointilomakkeet) suomentamisen. Katsoin tämän edesauttavan menetelmän implementointiprosessin jatkoa opinnäytetyöni jälkeen. Päätin myös keskittyä opinnäytetyössäni käännöstyöprosessiin ja käännöksen validointiin. Käyttökokeilun rajasin opinnäytetyön ulkopuolelle.

Aloitin käännöstyöprosessin lukemalla perusteellisesti BAS-menetelmän käsikirjan ja arviointilomakkeet. Paneuduin myös tarkastelemaan BAS-menetelmästä tehtyjä tutkimusartikkeleja sekä tutkimuksia, joissa oli käytetty arviointimenetelmänä BAS-menetelmää. Luettavana minulla oli myös BAS-menetelmän englanniksi käännetty versio, The School Setting Interview (SSI), sekä toimintaterapia-alan kirjallisuutta, esim. Inhimillisen toiminnanmalli (Kielhofner 2002) ja Toiminnallisuuden tasojen luokitusjärjestelmä (TCOP) (Karhula ym. 2010, 9). Hyödynsin SSI:n käsikirjaa käännöstyön taustamateriaalina pohtiessani toimintaterapia-alan termien ja käsitteiden suomentamista.

Varsinaisen käännöstyön tein tammi-helmikuussa 2011. Käännöstyöhön sisältyi BAS-menetelmän käsikirja (39 sivua) ja arviointilomakkeet (4 kpl, 5 sivua). Ensimmäisen käännösversion toteutin kahdessa vaiheessa; ensimmäinen käännös suhteellisen nopealla tahdilla ja tämän jälkeen tarkentaen tekstiä yksityiskohtaisemmin. Käännöstyön toteuttaminen vaati aikaa ja paneutumista. Mahdollisimman tarkoituksenmukaisten käsitteiden, lauserakenteiden ja tekstin ilmeisen löytäminen vaati tarkkaa pohdiskelua. Käytettävissä oli MOT-sanakirja, jonka avulla sain varmistettua perussanastoa. Toimintaterapian termien ja käsitteiden suomentamiseen sain apua toimintaterapia-alan kirjallisuudesta.

8.2 Käännöksen sisällön validointi asiantuntijatyöryhmän avulla

Tekemääni BAS-menetelmän käsikirjan ja arviointilomakkeiden suomennosta arvioi ja kommentoi valittu asiantuntijatyöryhmä. Suomennetun tekstin sisällön validointi toteutui asiantuntijoiden kommenttien avulla. Tavoitteena oli, opinnäytetyötehtävän mukaisesti, saada suomentamani teksti vastaamaan mahdollisimman tarkasti alkuperäistä tekstiä. Pätevän tekstin voidaan ajatella edesauttavan arviointimenetelmän validia käyttämistä.

Lokakuussa 2010 kutsuin sähköpostin välityksellä asiantuntijatyöryhmään neljä henkilöä. He kaikki lupautuivat mukaan työryhmään. Kutsussa kuvasin

opinnäytetyötehtäväni, asiantuntijoiden roolin, aikataulun ja lopputuloksen raportoinnin. Kutsun mukana oli myös lyhyt esittely BAS-arviointimenetelmästä. Mietin tarkasti asiantuntijatyöryhmään kutsuttavia henkilöitä ja heidän edustamaa asiantuntijuutta. Katajamäki (2010, 38) kuvaa sosiaali- ja terveystieteiden asiantuntijuuden kehittyvän koulutuksen aikana ja syvenevän työkokemuksen myötä. Kokemuksen myötä tiedollisten määreiden rinnalle nousevat yhä enemmän persoonalliset ja sosiaaliset määrittelyt. Tällöin asiantuntijuutta ei rajaa enää ensisijaisesti ammatillinen vakanssi, vaan asiantuntijuus liittyy tiettyyn asiaan, aiheeseen tai tehtävä- ja ongelma-alueeseen. Tynjälä (2003, 9) jakaa asiantuntijuuden kolmeen eri osa-alueeseen tiedon lajien näkökulmasta: muodollinen tieto voidaan ilmaista esim. kirjoissa ja se muodostuu alan perusasioista ja on luonteeltaan yleispätevää. Kokemuksellinen tieto syntyy kokemuksen kautta ja on luonteeltaan toiminnallista. Kokemuksellinen tieto on osittain automatisoitunutta hiljaista tietoa, jota on vaikea sanoa ilmaista. Puhuttaessa asiantuntijuudesta, näitä kaikkia asiantuntijuuden osa-alueita tarvitaan.

Kaikki asiantuntijatyöryhmään kutsutut henkilöt olivat toimintaterapeutteja. Heillä oli sekä laajojen toimintaterapia-alan opintojen mukanaan tuomaa formaalista tietoa että pitkän työkokemuksen mukanaan tuomaa kokemuksellista käytännön tietoa toimintaterapia-alalta. Kaikki asiantuntijat olivat myös omalla toiminnallaan osoittaneet vahvaa osaamista toimintaterapian nykykäytännöistä ja vahvaa kiinnostuneisuutta toimintaterapian käytäntöjen kehittämiseen. Asiantuntijoista kahden äidinkieli oli ruotsi ja kahden suomi.

Yhdellä asiantuntijatyöryhmän jäsenistä oli jo itsellään BAS-menetelmä. Muille asiantuntijoille postitin viikkoa ennen ensimmäisen kommentointikierroksen alkamista Ruotsin toimintaterapeuttiliiton minulle toimittamat alkuperäiset, ruotsinkieliset BAS-menetelmän käsikirjan ja arviointilomakkeet. Vuorovaikutus asiantuntijoiden kanssa toteutui sähköpostin välityksellä.

8.3 Aineiston kerääminen Delfoi-menetelmällä

Opinnäytetyöni aineistonhankintamenetelmänä oli Delfoi-menetelmä. Linturin (2007) mukaan Delfoi on asiantuntijamenetelmä, jossa kuullaan tyypillisimmin kahdella-kolmella kierroksella ryhmää asiantuntijoita. Asiantuntijoiksi valitaan tutkimusaiheen eri suunnilta hallitsevia henkilöitä. Asiantuntijat saatetaan vuorovaikutukseen aiheen teemojen ja toistensa kanssa tavalla, jossa korostuvat asiaperustelut vastaajien aseman ja auktoriteetin sijaan. Delfoissa asiantuntijat kommentoivat materiaalia anonyymisti. Nimettömyydellä pyritään välttämään ilmaisu- ja kuuntelurajoitteita, joita kohdataan kasvokkaisryhmissä. Näin menetellen asiantuntijatyöryhmän jäsenen asema, korkea tai alhainen status, ei pääse vaikuttamaan muiden mielipiteisiin ja kommentointi on vapaampaa. Delfoille on kuvaavaa toistuvuus ja palautteisuus. Mielipiteitä ei kerätä vain analysoitavaksi, vaan vastustieto kierrätetään takaisin asiantuntijoille. Tällöin tiedonmuodostus etenee kerroksittain ja edellinen kyselykierros muodostaa pohjan seuraavalle.

Delfoi-menetelmän luonteesta johtuen se on osoittautunut käyttökelpoiseksi erityisesti silloin, kun tutkittavan ongelma-alueen asiantuntijoita ei esimerkiksi ajanpuutteen tai muiden syiden takia saada saman pöydän ääreen. Tutkimuksen tarkoitus voi suhteellisen vapaasti vaikuttaa Delfoi-menetelmän toteutukseen. Tietyt tuntomerkit täytyy kuitenkin toteuttaa: asiantuntijan tunnistamattomuus, useamman kierroksen prosessi, argumentointi ja palaute, asiantuntijaryhmän olemassaolo. (Linturi 2003.)

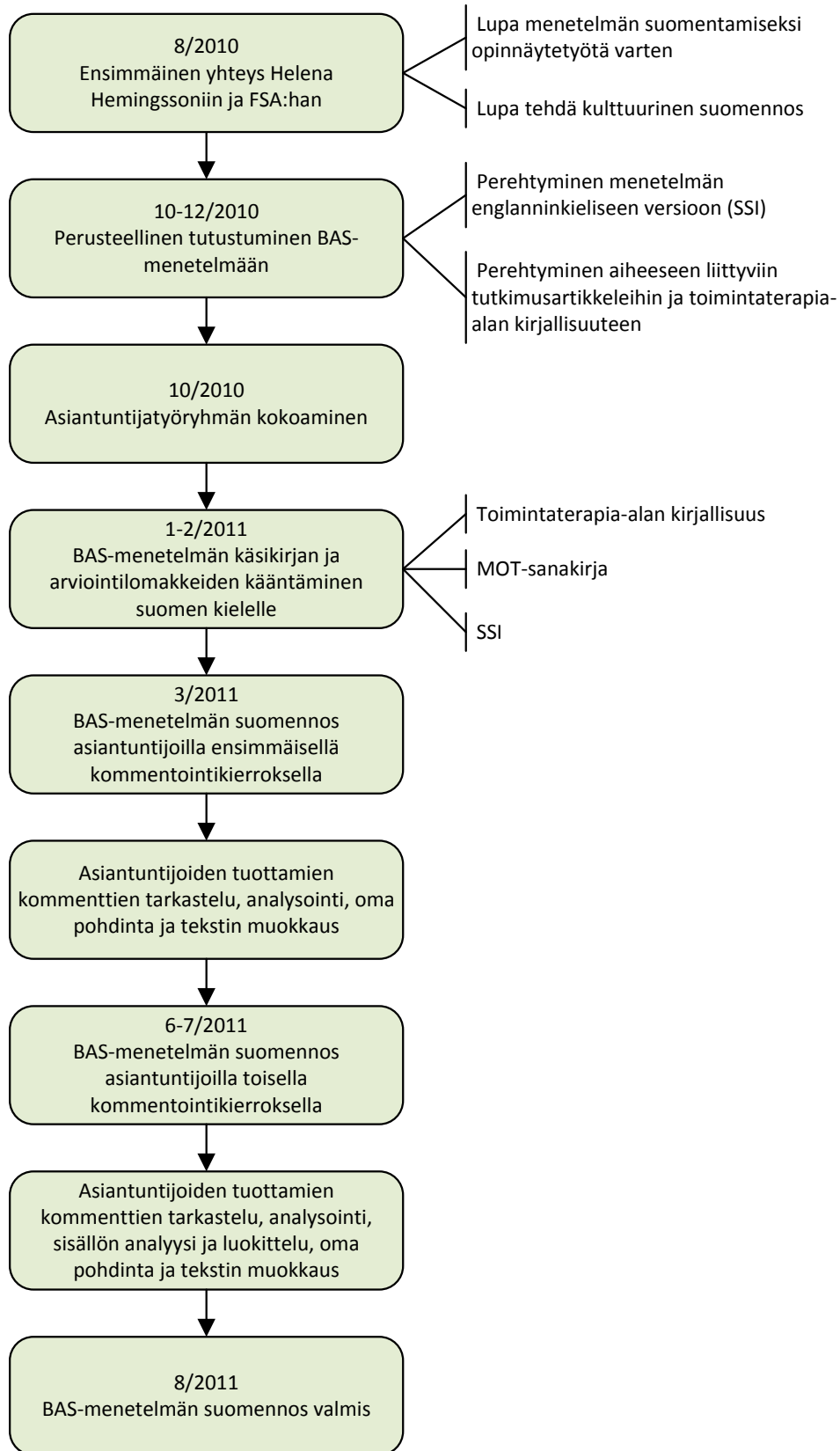
Asiantuntijoiden tehtävänä oli kommentoida tekemääni BAS-menetelmän suomennosta; ehdottaa korjauksia, muutoksia, lisäyksiä ja poistoja. Lähetin asiantuntijoille ennen jokaista kommentointikierrosta yksilöidyn informaatioviestin ohjeistukseksi. Viestissä toivoin heidän kommentoivan tekemäni käännöstekstin oikeellisuutta (oikein suomennettu), sujuvuutta (tekstin eteneminen, luettavuus, kulttuurisuus) ja myös kielioppia (oikein kirjoitettu). Kommentoinnin helpottamiseksi lisäsin suomentamaani tekstiin keskeisimmät käsitteet ja minua erityisesti

mietityttäneet käsitteet tai lauseet myös ruotsiksi ja englanniksi. Kerroin informaatioviestissä myös toivomani kommentointiaikataulun. Lähetin asiantuntijoille ennakoivan viestin kommentointikierrosten päättymisestä, tarvittaessa tiedustelu/motivointiviestin kommenttien viipyessä sekä kiitosviestin kommenttien saavuttua.

Asiantuntijat kommentoivat BAS-menetelmän suomennosta Delfoi-menetelmän tunnusmerkkien mukaisesti kahdella kommentointikierröksellä. Ensimmäinen kommentointikierrös toteutui maaliskuussa 2011 (kierroksen kesto 3 vk) ja toinen kesä-heinäkuussa 2011 (kierroksen kesto 6,5 vk). Toisen kommentointikierröksen kesto oli melko pitkä. Aikarajan asettamisessa pyrkimyksenäni oli huomioida asiantuntijoiden mahdolliset kesälomat. Molempien kommentointikierrosten ajan asiantuntijat pysyivät toisilleen anonyymeinä.

Ensimmäisen kommentointikierröksen jälkeen kokosin asiantuntijoiden antamat kommentit, paneuduin kommenttien tuottamaan tietoon, analysoin tietoa ja muokkasin tekstiä. Tähän vaiheeseen liittyi myös omaa lukemista sekä pohdintaa ja tekstin muokkausta sen pohjalta. Tekstin toisen version lähetin asiantuntijoille toiselle kommentointikierrökselle. Toisen kommentointikierröksen jälkeen paneuduin jälleen kommentteihin. Analysoin tietoa, toteutin sisällön analyysin ja luokittelun, tarkastelin ja muokkasin tekstiä vastaamaan kulttuurisesti soveltuvalla tavalla ja mahdollisimman tarkasti alkuperäistä tekstiä. BAS-menetelmän suomennos valmistui elokuussa 2011.

KUVIO 1. BAS-menetelmän suomentamisprosessi

8.4 Aineiston kuvaus

Opinnäytetyöni aineiston muodostavat neljän asiantuntijan tuottamat kirjalliset kommentit tekemästani BAS-menetelmän suomennoksesta. Asiantuntijat kommentoivat suomennosta kahdella kommentointikierroksella. Kommentit he kirjasivat suoraan tekstiin. Kommentit kerättiin sähköpostin välityksellä. Kommentointi toteutui vaihtelevasti. Ensimmäisellä kommentointikierroksella yksi asiantuntija kommentoi käsikirjatekstiä osittain ja arviointilomakkeita kokonaan, yksi asiantuntija kommentoi koko käsikirjatekstiä ja kahden asiantuntijan kommentit liittyivät arviointilomakkeisiin. Toisella kommentointikierroksella yksi asiantuntija kommentoi koko käsikirjatekstiä ja arviointilomakkeita, kaksi asiantuntijaa kommentoi koko käsikirjatekstiä. Yhdeltä asiantuntijalta ei saatu kommentteja toiselle kierrokselle.

Molemmilla kommentointikierroksilla miltei kaikki asiantuntijat pysyivät riittävällä tarkkuudella toivomassani aikataulussa. Sekä ensimmäisellä että toisella kommentointikierroksella kolme neljästä asiantuntijasta palautti kommenttinsa toivotussa aikataulussa.

Toisen kommentointikierroksen jälkeen sain asiantuntijoilta myös vapaita kommentteja:

*Eipä minulla tähän nyt oikeastaan ole juurikaan kommentoitavaa, oikolukemista teksti vielä vaatii. Hyvältä näyttää!
Käännöstyö on hyvällä mallilla ja pääset sitä viimeistelemään.
Käännöstyö näyttää hyvältä.*

Vapaat kommentit tukivat ajatustani siitä, ettei kolmatta kommentointikierrosta tarvita. Kanasen (2008, 38) mukaan aineistoa ei enää lisätä, jos lisäys ei tuo muutosta tuloksiin. Aineisto alkaa tällöin toistamaan itse itseään, aineisto on kylläntynyt.

8.5 Aineiston analysointi

Aineiston tarkastelussa voidaan erottaa kaksi tapaa: sisällön analyysi ja sisällön erittely. Sisällön erittelyssä aineistoa kuvataan määrällisesti ja sisällön analyysissä sanallisesti, tiivistäen ja yleisessä muodossa. (Kananen 2008, 94.) Tämän opinnäytetyön aineiston analysointi toteutui sisällön analyysin avulla. Sisällön analyysi voidaan tehdä joko aineistolähtöisenä tai teorialähtöisenä analyysinä (Kananen 2008, 94). Opinnäytetyössäni aineisto ohjasi analysoinnin etenemistä. Aineistolähtöisessä sisällön analyysissä on tavoitteena löytää tutkimusaineistosta jokin toiminnan logiikka tai tyypillinen kertomus. Tutkimusaineistoa pelkistetään tutkimusongelman ohjaamana. Tutkimuksen tuloksena ryhmittelyistä muodostuu käsitteitä, luokitteluja ja teoreettinen malli. (Vilka 2005, 140.) Aineistolähtöisessä analyysissä edetään yksittäisestä yleiseen, jolloin teoreettiset käsitteet luodaan aineistosta (Kananen 2008, 90).

Sisällön analysointi koostuu eri vaiheista. Ensimmäisessä vaiheessa tutustutaan aineistoon ja valitaan käytettävä analyysiyksikkö. Toisessa vaiheessa aineisto pelkistetään eli aineistosta karsitaan tutkimustehtävän kannalta epäolennainen tieto, kuitenkin hävittämättä tärkeää tietoa. Seuraavaksi aineisto tiivistetään tai pilkotaan osiin. Tiivistämistä ohjaa tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset. Aineiston tiivistämisellä ja pelkistämällä pyritään saamaan aineisto helposti käsiteltävään muotoon. Neljännessä vaiheessa aineisto ryhmitellään uudeksi johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi. Ryhmittelyä voidaan tehdä esimerkiksi analyysiyksikön ominaisuuksien mukaan. Viidennessä vaiheessa jokainen saatu ryhmä nimetään sisältöä parhaiten kuvaavalla ”kattokäsitteellä”. (Vilka 2005, 140.)

Aloitin koko aineiston analysoinnin tarkalla tutustumisella molemmilta kommentointikiirroksilta saamiini kommentteihin. Tutustuin osaan aineistosta jo ensimmäisen kommentointikierron jälkeen saadakseni kuvaa siitä, minkä tyyppisesti asiantuntijat tekemääni suomennosta kommentoivat ja tarvitaanko seuraavalle kommentointikierrokselle joitakin uusia ohjeistuksia. Hirsjärvi ym. (2010,

223) toteavatkin, ettei laadullisessa tutkimuksessa tehdä analyysiä vain yhdessä tutkimusprosessin vaiheessa vaan pitkin matkaa. Aineistoa analysoidaan ja kerätään osittain samanaikaisesti.

Koko aineistoa tarkastellessani havainnoin minkä tyyppisiä kommentteja ja kuinka paljon asiantuntijat tuottivat. Analyysiyksiköksi siis varmentui asiantuntijan tekstiin tavalla tai toisella merkitsemä kommentti. Tämän valinnan totesin myös tukevan opinnäytetyötehtävääni.

Tutustuessani aineistoon muodostin alustavia otsikoita, joiden alle erilaiset kommentit voisivat sijoittua. Ensimmäisessä vaiheessa otsikoita syntyi neljä (kielioppikommentit, oikeinkirjoituskommentit, suomentamiseen liittyvät kommentit, vapaat kommentit). Määrittelin mahdollisimman tarkasti kriteerit kommenttien ryhmittelylle; minkä tyyppisiä kommentteja tulee otsikoiden alle. Luokittelua varten loin havaintomatriisin. Tämän jälkeen kävin läpi koko aineiston ja luokittelin jokaisen saamani kommentin jonkin otsikon alle. Luokittelin läpi tekstin samana toistuvan kommentin, esimerkiksi jonkin tietyn sanan käännös, vain yhden kerran. Tarkastelin tekemääni ryhmittelyä. Pohdin erityisesti tekemieni otsikoiden osuvuutta ja valintakriteerejä. Epätarkan luokittelun vähentämiseksi määrittelin kriteerit vielä tarkemmin. Jätin pois vapaiden kommenttien laskemisen ja jaoin suomentamiseen liittyvät kommentit kahteen ryhmään. Jäljelle jäi siis neljä ryhmää (kielioppikommentit, oikeinkirjoituskommentit, toimintaterapia-alan käsitteiden suomentamiseen liittyvät kommentit ja perussanojen suomentamiseen liittyvät kommentit).

Luokittelin kielioppikommenttien ryhmään palautteet, joissa kommentoitiin lauserakennetta, sanajärjestystä, sidesanojen käyttöä ja välimerkkien käyttöä. Oikeinkirjoituskommentteihin sisältyivät ne kommentit, joiden avulla osoitettiin tekstin kirjoitusvirheet, lauseesta puuttuva sana tai lauseessa oleva ylimääräinen tarpeeton sana. Toimintaterapia-alan käsitteiden suomentamiseen liittyvät kommentit olivat niitä, joilla asiantuntijat antoivat palautetta käsitteen

suomennoksesta; ehdottivat eri käännöstä tai synonyymien käyttämistä. Perussanojen suomentamiseen liittyvissä palautteissa kommentoitiin kaikkien muiden sanojen, paitsi toimintaterapia-alan käsitteiden, suomentamista.

Saatuani ryhmittelyn ja kriteerit mielestäni riittävällä tarkkuudella määriteltyä luokittelin koko aineiston kaksi kertaa. Tein nämä luokittelut ajallisesti peräkkäin. Yritin näin varmistaa sen, että luokittelukriteerit pysyvät varmasti samoina ja tarkkoina. Ensimmäisessä pilottiluokittelussa kalibroin itseäni luokittelijana ja varsinaisen luokittelun tein kahdella seuraavalla luokittelukerralla. Luokittelun jälkeen tarkistin luokittelukertojen lopputulokset. Joissakin luokissa oli lukumääräisiä eroja ja tarkastin ne kohdat uudelleen. Isoja eroja ei ollut.

9 LOPPUTUOTOS

Muokkasin suomentamaani BAS-menetelmän käsikirjatekstiä ja arviointilomakkeiden tekstiä asiantuntijoilta saamani palautteen analysoinnin, sisällön analyysin ja luokittelun sekä oman pohdintani avulla. Asiantuntijoiden tehtävänä oli kommentoida suomennoksen oikeellisuutta, kielioppia ja sujuvuutta. Tavoitteenani oli opinnäytetyötehtävän mukaisesti saada suomentamani teksti vastaamaan mahdollisimman tarkasti alkuperäistä ruotsinkielistä tekstiä. Tekstin muokkaamisessa pyrin huomioimaan että tarkoituksena oli tehdä kulttuurinen, ei sanasta sanaan käänös.

Ensimmäisellä kommentointikierröksellä kaksi asiantuntijaa antoi suomennetusta käsikirjatekstistä 75 kielioppikommenttia, 14 oikeinkirjoituskommenttia, 13 toimintaterapia-alan käsitteiden suomentamiseen liittyvää kommenttia ja 32 perussanojen suomentamiseen liittyvää kommenttia. Suomennetuista arviointilomakkeista kolme asiantuntijaa antoi 2 oikeinkirjoituskommenttia, 5 toimintaterapia-alan käsitteisiin ja 38 perussanoihin liittyvää kommenttia. Kommenteja tuli ensimmäisellä kommentointikierröksellä yhteensä 179 kpl.

Toisella kommentointikierroksella sain käsikirjatekstistä kolmelta asiantuntijalta yhteensä 52 kielioppikommenttia, 8 oikeinkirjoituskommenttia, 13 toimintaterapia-alan käsitteiden ja 21 perussanojen suomentamiseen liittyvää kommenttia.

Arviointilomakkeita kommentoi 1 asiantuntija. Häneltä sain yhden kielioppikommentin, yhden oikeinkirjoituskommentin ja yhden perussanan suomentamiseen liittyvän kommentin. Toisella kommentointikierroksella kommentteja tuli yhteensä 97 kpl.

TAULUKKO 1. Asiantuntijoilta (n = 4) saadut kommentit

	BAS-käsikirja		BAS-arviointilomakkeet	
	Ensimmäinen kommentointikierros	Toinen kommentointikierros	Ensimmäinen kommentointikierros	Toinen kommentointikierros
Kielioppi-kommentti	75 kpl	52 kpl	0 kpl	1 kpl
Oikeinkirjoitus-kommentti	14 kpl	8 kpl	2 kpl	1 kpl
Toimintaterapia-alan käsitteen suomentamiseen liittyvä kommentti	13 kpl	13 kpl	5 kpl	0 kpl
Perussanan suomentamiseen liittyvä kommentti	32 kpl	21 kpl	38 kpl	1 kpl
Yhteensä	134 kpl	94 kpl	45 kpl	3 kpl

Asiantuntijat kommentoivat tekstiä ensimmäisellä kommentointikierroksella selkeästi enemmän kuin toisella. Kommentteja tuli niin tekstin ulkoasuun ja kielioppiin liittyvistä, kuin myös sisältöön ja suomentamiseen liittyvistä asioista. Osa asiantuntijoista oli lukenut tekstiä tarkasti ja aikaa käyttäen huomionut pienetkin kieliopilliset asiat. Osalla asiantuntijoista kommentit olivat suurpiirteisempiä. Asiantuntijat, joiden äidinkieli oli ruotsi, kommentoivat enemmän tekstin sisältöä verrattuna suomenkielisiin asiantuntijoihin. Tämän selittänee käännöksen lähtökielen, ruotsin, vahvempi hallinta. En katsonut asiantuntijoiden tarkempaa erottelua toinen toisistaan opinnäytetyötehtävän kannalta tarpeelliseksi.

Seuraavassa havainnollistetaan asiantuntijoilta saatujen kommenttien vaikutusta tekstin ulkoasuun ja sisältöön. Taulukoissa on esitelty neljä esimerkkiä jokaisesta luokitteluryhmästä: kielioppikommenteista, oikeinkirjoituskommenteista, toimintaterapia-alan käsitteiden suomentamiseen liittyvistä kommenteista ja perussanojen suomentamiseen liittyvistä kommenteista. Esimerkkeihin tutustuessa on hyvä huomioda, että lauseet on irrotettu omista tekstikokonaisuuksistaan. Esimerkkilauseissa saattaa myös olla eri luokitteluryhmien alle kuuluvia kommentteja ja korjauksia.

9.1 Kielioppikommenttien vaikutukset tekstiin

Kahdella kommentointikierroksella asiantuntijat merkitsivät tekstiin yhteensä 128 kielioppiin liittyvää kommenttia. Kommentit liittyivät pääasiallisesti suomenkielisen tekstin lauserakenteisiin ja välimerkkien käyttöön. Kommentoinnin tavoitteena oli suomenkielisen tekstin selkeyttäminen ja tekstin luettavuuden parantaminen. Alkuperäistekstin rakenne oli huomattavasti polveilevampaa ja rönsyilevämpää verrattuna suomen kieleen. Myös ruotsin kielen lauseet olivat huomattavasti pidempiä ja runsaasti välimerkein jäsenneltyjä. Suomennetun tekstin mahdollisimman hyvä sujuvuus ja luettavuus vaati lauseiden sisällön pilkkomista useampaan lauseeseen. Alkuperäistekstissä oli myös havaittavissa paljon toistoa. Tätä pyrin käännöstekstissä jonkin verran vähentämään tekstin paremman luettavuuden vuoksi. Huomioitavaa tässä on kuitenkin se, että kyseessä on

arviointimenetelmän käsikirja, jossa tuleeikin olla jonkin verran toistoa. Uuteen asiaan tutustuessa toisto tukee asian omaksumista ja kokonaiskuvan hahmottamista. Käsikirjaa on myös kyettävä lukemaan eri kohdista aloittaen ja kokonaiskäsityksen kuitenkin kärsimättä.

TAULUKKO 2. Esimerkkejä kielioppikommenttien vaikutuksesta tekstiin

Alkuperäinen teksti	Även om BAS initialt utvecklades för elever med rörelsehinder har studier visat att det är användbart i skolan för elever med andra funktionshinder också.
Ensimmäinen suomennos	BAS on alun perin suunniteltu käytettäväksi liikuntavammaisten oppilaiden kanssa, mutta tutkimukset ovat osoittaneet, että BAS on käyttökelpoinen myös oppilaiden, joilla on muuntyyppinen toimintaeste, kanssa.
<i>Teksti asiantuntijoiden kommentointien jälkeen</i>	<i>BAS on alun perin suunniteltu käytettäväksi oppilaiden, joilla on liikuntavamma, kanssa. Tutkimukset ovat kuitenkin osoittaneet, että BAS-menetelmää voidaan käyttää myös niiden oppilaiden kanssa, joiden toimintakyky on alentunut muista syistä.</i>
Alkuperäinen teksti	Totalsumman blir 16 i det motsatta fallet, då en elev genomgående upplever dålig överensstämmelse mellan sig och skolmiljön.
Ensimmäinen suomennos	Päinvastaisessa tilanteessa kokonaispisteet ovat 16 ja tällöin oppilas kokee kauttaaltaan huonoa yhteensopivuutta kouluympäristönsä kanssa.
<i>Teksti asiantuntijoiden kommentointien jälkeen</i>	<i>Päinvastaisessa tilanteessa pisteiden ollessa 16, oppilas kokee kauttaaltaan huonoa yhteensopivuutta kouluympäristönsä kanssa.</i>

Alkuperäinen teksti	Dessutom, även om eleven kan identifiera svårigheter och områden som de önskar ska fungera annorlunda, så har de kanske inte några förslag till lösningar, då de inte har kunskap om vilka olika alternativ som är tänkbara.
Ensimmäinen suomennos	Sen lisäksi, vaikka oppilas kykenisi tunnistamaan vaikeuksiaan ja alueita, joilla haluaisi toimia eri tavalla, ei hänellä välttämättä kuitenkaan ole esittää ratkaisuehdotuksia. Tämä voi johtua siitä, ettei hänellä ole kokemuksia siitä, mitkä vaihtoehdot voisivat olla mahdollisia.
<i>Teksti asiantuntijoiden kommentointien jälkeen</i>	<i>Sen lisäksi, vaikka oppilas kykenisi tunnistamaan omia haasteitaan ja asioita, joissa haluaisi toimia eri tavalla, ei hänellä välttämättä ole esittää ratkaisuehdotuksia. Oppilaalla ei välttämättä ole tietoa siitä, mitkä vaihtoehdot voisivat olla mahdollisia.</i>

Alkuperäinen teksti	En annan viktig utgångspunkt för BAS är ett klientcentrerat förhållningssätt. Det har definierats som ”en syn på stöd och service som omfattar en filosofi om respekt för och partnerskap med de personer som erhåller service”.
Ensimmäinen suomennos	Toinen tärkeä BAS-menetelmän lähtökohta on asiakaskeskeinen lähestymistapa. Asiakaskeskeinen lähestymistapa on määritelty tarkoittavan ”käsitystä tukemisesta ja palvelujen tuottamisesta, johon sisältyy kunnioittamisen filosofia ja kumppanuus henkilön kanssa, joka palvelua saa”.
<i>Teksti asiantuntijoiden kommentointien jälkeen</i>	<i>BAS-menetelmän toinen tärkeä peruslähtökohta on asiakaskeskeinen lähestymistapa. Tämä tarkoittaa käsitystä yksilön tukemisesta ja palvelujen tuottamisesta.</i>

	<i>Asiakaskeskeiseen lähestymistapaan sisältyy palvelua saavan henkilön kunnioittaminen ja kumppanuus hänen kanssaan.</i>
--	---

9.2 Oikeinkirjoituskommenttien vaikutukset tekstiin

Asiantuntijat kommentoivat suomennetun tekstin oikeinkirjoitusta yhteensä 25 kertaa. Kommentit liittyivät väärin kirjoitettuun sanaan, lauseesta puuttuvaan sanaan tai lauseessa olevaan ylimääräiseen tarpeettomaan sanaan.

TAULUKKO 3. Esimerkkejä oikeinkirjoituskommenttien vaikutuksesta tekstiin

Alkuperäinen teksti	BAS omfattar elevens möjlighet till delaktighet i skolans alla olika miljöer som klassrummet, skolgården, korridorer, gymnastiksal och studiebesök.
Ensimmäinen suomennos	BAS tarkastelee oppilaan mahdollisuuksia osallistumiseen kaikissa koulutoimintoihin liittyvissä ympäristöissä, kuten luokkahuoneessa, koulupihassa, käytävillä, liikuntatiloissa ja luokkaretkillä.
<i>Teksti asiantuntijoiden kommentointien jälkeen</i>	<i>BAS tarkastelee oppilaan mahdollisuuksia osallistumiseen kaikissa koulutoimintoihin liittyvissä ympäristöissä, kuten luokkahuoneessa, koulun pihassa, koulun käytävillä, liikuntatiloissa ja luokkaretkillä.</i>

Alkuperäinen teksti	När Lilja är i skolan har hon hjälp av en klassassistent.
Ensimmäinen suomennos	Koulussa ollessaan Lilja saa tarvitessaan apua kouluavustajalta.
<i>Teksti asiantuntijoiden kommentointien jälkeen</i>	<i>Koulussa Lilja saa apua kouluavustajalta.</i>

Alkuperäinen teksti	Elevens tidigare erfarenheter av olika anpassningar ger arbetsterapeuten värdefull information om vilka som fungerat bra respektive vilka eleven provat men inte vill eller kan använda.
Ensimmäinen suomennos	Oppilaan aikaisemmat kokemukset antavat toimintaterapeutilla arvokasta tietoa niistä järjestelyistä, jotka ovat oppilaan mielestä toimineet hyvin ja mitkä puolestaan eivät.
<i>Teksti asiantuntijoiden kommentointien jälkeen</i>	<i>Oppilaan aikaisemmat kokemukset yksilöllistämistä järjestelyistä antavat toimintaterapeutille arvokasta tietoa järjestelyistä, joita oppilas on kokeillut ja jotka ovat oppilaan mielestä toimineet hyvin tai huonosti.</i>

Alkuperäinen teksti	Hur insatserna fungerade kan sedan utvärderas med BAS genom att göra en förnyad bedömning.
Ensimmäinen suomennos	Tehdyn suunnitelman pohjalta toteutettujen järjestelyiden toimivuutta voidaan myös arvioida uudelleen.
<i>Teksti asiantuntijoiden kommentointien jälkeen</i>	<i>Tehdyn suunnitelman mukaisesti toteutettujen järjestelyiden toimivuutta voidaan arvioida uudella BAS-arvioinnilla.</i>

9.3 Toimintaterapia-alan käsitteiden suomentamiseen liittyvien kommenttien vaikutukset tekstiin

Sain asiantuntijoilta toimintaterapia-alan käsitteiden suomentamiseen liittyviä kommentteja yhteensä 31 kappaletta. Näissä kommentteissa oli paljon yhtäläisyyksiä eri asiantuntijoiden välillä. Kommentoiduimmat käsitteet olivat *funktionshinder*, *rörelsehinder* ja *anpassningar*. Asiantuntijat totesivat näiden käsitteiden kohdalla tehdyn käännöksen olevan epätarkka tai harhaanjohtava. Osa asiantuntijoista

ehdotti myös paremmin soveltuvaa käännöstä. Asiantuntijoiden kommentoinnin avulla pystyttiin varmentamaan menetelmälle keskeisten käsitteiden sisällöllisesti oikeaa suomennosta.

TAULUKKO 4. Esimerkkejä toimintaterapia-alan käsitteiden suomentamiseen liittyvien kommenttien vaikutuksesta tekstiin

Alkuperäinen teksti	Arbetsterapeuter utreder och behandlar människan i aktivitet områdena; boende, arbete/skola och fritid.
Ensimmäinen suomennos	Toimintaterapeuttien työ keskittyy ihmisen elämän eri alueille, kuten asuminen, työ/koulunkäynti ja vapaa-aika.
<i>Teksti asiantuntijoiden kommentointien jälkeen</i>	<i>Toimintaterapiassa kiinnostuksen kohteena on ihmisen toiminta hänen omassa ympäristössään, kuten kotona, työssä/koulussa ja vapaa-aikana.</i>

Alkuperäinen teksti	I BAS är elevens aktiva deltagande i bedömningen en förutsättning för såväl skattningen som för planeringen av olika anpassningar.
Ensimmäinen suomennos	BAS menetelmässä oppilaan aktiivinen osallistuminen arviointiin on edellytys niin pisteytysten tekemiselle kuin myös mukauttamisjärjestelyiden suunnittelulle.
<i>Teksti asiantuntijoiden kommentointien jälkeen</i>	<i>BAS-menetelmässä oppilaan aktiivinen osallistuminen arviointiin on edellytys niin pisteytysten tekemiselle, kuin myös ympäristön ja toimintojen yksilöllistämisen suunnittelulle.</i>

Alkuperäinen teksti	BAS är en klientcentrerad bedömning som är avsedd för elever från ungefär 10 år och uppåt.
Ensimmäinen suomennos	BAS on asiakaslähtöinen arviointimenetelmä, joka on suunnattu käytettäväksi noin 10-vuotiaiden ja sitä vanhempien oppilaiden kanssa.
<i>Teksti asiantuntijoiden kommentointien jälkeen</i>	<i>BAS on asiakaskeskeinen arviointimenetelmä, joka on tarkoitettu käytettäväksi noin 10-vuotiaiden ja sitä vanhempien oppilaiden kanssa.</i>

Alkuperäinen teksti	En teoretisk utgångspunkt för BAS är MOHO och särskilt MOHO:s beskrivning av miljön och hur den inverkar på människans görande.
Ensimmäinen suomennos	BAS-arviointimenetelmän teoreettinen lähtökohta on Inhimillisen toiminnan malli ja erityisesti mallissa esitetty kuvaus ympäristöstä ja sen vaikutuksista ihmisen toiminnallisuuteen.
<i>Teksti asiantuntijoiden kommentointien jälkeen</i>	<i>BAS- arviointimenetelmän teoreettinen lähtökohta on Inhimillisen toiminnan malli ja erityisesti mallissa esitetty kuvaus ympäristöstä ja sen vaikutuksista ihmisen toiminnalliseen suoriutumiseen.</i>

9.4 Perussanojen suomentamiseen liittyvien kommenttien vaikutukset tekstiin

Näissä kommentteissa asiantuntijat kommentoivat kaikkien muiden sanojen, paitsi toimintaterapia-alan käsitteiden suomentamista. Perussanoihin liittyviä kommentteja kertyi yhteensä 92 kappaletta. Saatujen kommenttien avulla saatiin varmennusta tekstin käännöksen oikeellisuudelle; sanat tarkoittavat sitä mitä niiden pitääkin tarkoittaa.

TAULUKKO 5. Esimerkkejä perussanan suomentamiseen liittyvien kommenttien vaikutuksesta tekstiin

Alkuperäinen teksti	Tillgång till skolans lokaler.
Ensimmäinen suomennos	Koulutilojen saavutettavuus.
<i>Teksti asiantuntijoiden kommentointien jälkeen</i>	<i>Mahdollisuus käyttää koulutiloja esteettömästi.</i>

Alkuperäinen teksti	Tillgång till skolgården och lekmaterial.
Ensimmäinen suomennos	Koulupihan esteettömyys ja leikki- ja pelivälineiden saatavuus.
<i>Teksti asiantuntijoiden kommentointien jälkeen</i>	<i>Mahdollisuus käyttää koulupihaa esteettömästi ja leikki- ja pelivälineiden esteetön saatavuus.</i>

Alkuperäinen teksti	Språket som används i BAS är medvetet enkelt till sin natur för att underlätta elevens förståelse av frågorna och därmed möjligheter att delta i skattningen och planering av anpassningar.
Ensimmäinen suomennos	Kieli, jota BAS- menetelmässä käytetään, on tarkoituksellisesti yksinkertaista. Tällä helpotetaan oppilaan osallistumista arviointiin ja yksilöllistämistoimenpiteiden suunnitteluun.
<i>Teksti asiantuntijoiden kommentointien jälkeen</i>	<i>BAS-menetelmässä käytettävä kieli on tarkoituksellisesti hyvin selkeää. Tällä helpotetaan oppilaan osallistumista arviointiprosessiin.</i>

Alkuperäinen teksti	Bedömning av Anpassningar i skolmiljön (BAS) är utvecklat för att bedöma i vilken grad föresättningarna i skolmiljön överensstämmer med förutsättningar hos en elev med funktionshinder.
Ensimmäinen suomennos	Bedömning av Anpassningar i skolmiljön (BAS) on

	kehitetty arvioimaan oppilaan ja ympäristön yhteensopivuutta oppilailla, joilla on alentunut liikkumiskyky.
<i>Teksti asiantuntijoiden kommentointien jälkeen</i>	<i>Bedömning av Anpassningar i skolmiljön (BAS) metodens avulla voidaan arvioida missä määrin kouluympäristön edellytykset ovat yhteensopivia oppilaan, jonka toimintakyky on alentunut, edellytysten kanssa.</i>

10 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

10.1 Lopputuotoksen tarkastelu

Opinnäytetyön lopputuotoksena syntyi BAS-arviointimenetelmän (versio 3.0) suomennos. Opinnäytetyössä toteutettu BAS-menetelmän suomentaminen ja suomennoksen validointi muodostavat BAS-menetelmän implementointiprosessin ensimmäisen vaiheen, joka luo pohjan seuraaville vaiheille, esimerkiksi käyttökokeilulle.

Asiantuntijoiden kommentit toivat suomennetun tekstin muokkaamiseen lisää näkökulmia. Asiantuntijoiden avulla sekä tekstin sisältöön että ulkoasuun saatiin parannuksia. Asiantuntijoiden tarkastelut läpikäyneenä suomennettu teksti on huomattavasti valmiimpi siirtymään implementointiprosessin seuraavaan vaiheeseen.

BAS-menetelmän suomenkielisen käännöksen toteutuksessa pyrittiin kulttuuriseen käännökseen. Kulttuurisuus näkyy suomennoksessa kielen tasolla, eli lauserakenteissa ja siinä miten jokin asia sanotaan. Näissä ilmeni eroavaisuuksia ruotsin kielen ja suomen kielen välillä. Kulttuurisesti Suomi ja Ruotsi ovat niin lähellä toisiaan, ettei tekstiin tarvinnut tehdä isoja käsitteellisiä tai sisällöllisiä muutoksia.

BAS-menetelmän nimen suomentaminen jäi myöhemmin toteutettavaksi. Asiantuntijoiden kanssa vaihdettiin ajatuksia menetelmän mahdollisesta suomenkielisestä nimestä, mutta yhteen selkeästi muita parempaan vaihtoehtoon ei kuitenkaan päädytty.

10.2 Luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuskriteereistä ei olla kovinkaan yksimielisiä (Kananen 2008, 128). Kaiken tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä tulee kuitenkin jollakin tavoin arvioida. Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa käytetään termejä reliabiliteetti ja validiteetti. Reliabiliteetilla tarkoitetaan tulosten toistettavuutta. (Hirsjärvi ym. 2010, 231-232.) Kananen (2008, 125) toteaa reliabiliteetin liittyvän arvioitavuuteen. Ellei riittävän tarkkaa tutkimuksen kaikkien vaiheiden dokumentaatiota ole tehty, toistettavuus on mahdotonta.

Opinnäytetyön raportoinnissa kuvattiin opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite, käännöstyön toteutuminen, aineistonhankinta, aineiston kuvaus ja analysointi sekä lopputuotos. Opinnäytetyöprosessin etenemistä on kirjausten pohjalta mahdollista seurata. Tämän voidaan katsoa lisäävän opinnäytetyön reliabiliteettia.

Validiteetti tarkoittaa tulosten pätevyyttä, eli että on tutkittu sitä mitä pitääkin tutkia. Validiteetilla on useita alalajeja, mutta yksinkertaisimmillaan voidaan puhua ulkoisesta ja sisäisestä validiteetista. Ulkoisella validiteetilla tarkoitetaan tulosten yleistettävyyttä ja sisäisellä validiteetilla tulkinnan ja käsitteiden virheettömyyttä. (Kananen 2008, 123.)

Aineistonhankintamenetelmän ja aineiston hankinnan luotettavuus

Toteutetussa opinnäytetyössä aineistonhankintamenetelmänä oli Delfoi- menetelmä. Tähän menetelmään liittyy asiantuntijoiden anonyymisyys ja tunnistamattomuus suhteessa toisiinsa. Tämän oletetaan edesauttavan asiantuntijoiden rohkeutta ja vapautta tuoda esille omia aitoja mielipiteitään ja lisäävän lopputuotoksen validiteettia. Toisaalta, jokainen asiantuntija on tullut opinnäytetyöntekijälle tutuksi

ja voi olla, että tutulle henkilölle halutaan antaa positiivisempia kommentteja kuin täysin tuntemattomalle henkilölle. Tälle vastapainona voidaan kuitenkin olettaa asiantuntijoiden ymmärtävän heiltä odotettavan asiantuntijuutta ja asiantuntijuuteen sisältyä aina myös kriittinen katsantokanta asioihin. Delfoi-menetelmän käyttö vaatii asiantuntijoilta sitoutumista ja myös motivoitumista useampaan kommentointikierrukseen. Tämä vaatii opinnäytetyöntekijältä asiantuntijoiden huomioimista kommentointikierrosten alussa, aikana ja lopussa. Asiantuntijoille lähetettiin kommentointikierrosten eri vaiheissa tilanteeseen soveltuva informaatioviesti. Opinnäytetyön tekijä arvioi lähetettyjen viestien määrän riittäväksi.

Metsämuurosen (2000) mukaan Delfoi-menetelmällä on omat etunsa, mutta menetelmän luotettavuutta kohtaan on esitetty myös kritiikkiä. Kritiikin kohteita ovat asiantuntijoiden valinta, oikeat kysymykset ensimmäisellä kommentointikierröksellä, toistokertojen määrän valinta, yksimielisyyden ajankohdan määrittely ja tutkimuksen toistettavuus. Käytettäessä Delfoi-menetelmää asiantuntijoiden valinta on kriittinen kohta. Valinta voi myös epäonnistua. Opinnäytetyötehtävä huomioiden asiantuntijaryhmään valittiin kaksi suomenkielistä ja kaksi ruotsinkielistä toimintaterapeuttia. Ruotsin kielen hyvä hallitseminen muodostui hyvin keskeiseksi osaksi asiantuntijoiden toimintaa. Tekstin sisältöön liittyviä kommentteja olisi ehkä saanut vielä enemmänkin, jos kaikkien asiantuntijoiden vahvempi kieli olisi ollut ruotsi. Toimintaterapian vahvaa asiantuntijuutta löytyi kaikilta asiantuntijoilta, mikä edesauttoi lopputuotoksen muotoutumista.

Asiantuntijoiden toiminnan ohjeistuksena toimivat saateviestit, joissa kuvattiin odotukset ja ohjeet heidän toiminnalleen. Pohdittaessa aineistonhankinnan luotettavuutta nämä informaatioviestit voidaan rinnastaa oikein asetettuihin kysymyksiin. Viestien sisällössä pyrittiin tarkkuuteen ja selkeyteen, minkä ajateltiin helpottavan asiantuntijoiden toimintaa ja lisäävän aineiston luotettavuutta. Toistokertojen tarkastelussa kahden kommentointikierroksen katsottiin olevan riittävät. Aineisto vaikutti kylläntyneeltä. Aineiston kylläntyneisyys vaikutti myös

siihen, että riittävä yksimielisyyden asiantuntijoiden välillä arvioitiin saavutetun kahden kommentointikierron jälkeen.

Käytettäessä Delphi-menetelmää tutkimuksen reliabiliteetissa, toistettavuudessa on epämääräisyyttä (Metsämuuronen 2000). Toiset asiantuntijat olisivat voineet antaa erilaisia kommentteja, enemmän tai vähemmän kommentteja. Myös aineiston analysoijan taitojen ja vaivannäön voidaan katsoa vaikuttaneen siihen, minkälainen BAS-menetelmän suomennokesta muotoutui.

Aineiston riittävyys

Opinnäytetyön aineiston muodostivat neljän asiantuntijan tuottamat kommentit. Eri asiantuntijat kommentoivat käännostekstiä vaihtelevilla tavoilla, toiset tarkasti ja toiset suurpiirteisemmin. Kaikilta asiantuntijoilta ei myöskään saatu kommentointeja käännostekstin kaikkiin osiin molemmilla kommentointikiirroksilla. Tämä aiheutti sen, että aineisto jäi odotettua pienemmäksi. Aineiston riittävyyden arvioimiseksi on ehdotettu aineiston kylläntymisperiaatetta (Kananen 2008, 125). Toisen kommentointikierron jälkeen asiantuntijat kuvasivat vapaissa kommentteissaan, ettei heillä ole enää paljoakaan kommentoitavaa. Tämän voi päätellä kertovan aineiston kylläntymisestä ja hankitun aineiston riittävydestä.

Aineiston analysoinnin luotettavuus

Opinnäytetyön aineiston analysoinnin toteutti vain yksi henkilö, mitä kriittisesti arvioituna voidaan pitää luotettavuutta alentavana tekijänä. Toisaalta, aineiston luokittelu perustui huolelliseen aineistoon perehtymiseen ja aineiston luokittelu toteutettiin useampaan kertaan ja ajallisesti peräkkäin. Näiden tekijöiden voidaan puolestaan katsoa tukevan analysoinnin luotettavuutta. Tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta kohentaa laadullisen tutkimuksen reliabiliteettia ja validiteettia (Hirsjärvi ym. 2010, 232). Opinnäytetyön toteuttamisen eri vaiheet dokumentoitiin opinnäytetyötekstiin. Aineiston analyysivaiheessa myös käsitteiden määrittelyssä ja kirjauksissa pyrittiin tarkkuuteen ja selkeyteen. Näiden toimenpiteiden voidaan katsoa tukeneen opinnäytetyön toteutuksen sisäistä validiteettia. Luotettavuutta olisi vielä voinut lisätä käyttämällä toista luokittelijaa tai Face-validiteettia (tuotos

esitetään henkilölle, joka on tuttu tutkittavan ilmiön kanssa) (Nevalainen 2007, 64). Näitä ei toteutettu opinnäytetyön aineiston analysoinnissa.

Raportoinnin luotettavuus

Raportoinnissa pyrittiin tarkkuuteen ja johdonmukaisuuteen. Opinnäytetyön toteuttamisen eri vaiheet dokumentoitiin tarkasti. Raportoinnissa havainnollistettiin aineiston analysoinnissa luokiteltujen kommenttien ja esimerkkien avulla lopputuotosta ja siinä tapahtuneita muutoksia. Konkretisoinnin voidaan katsoa tukevan opinnäytetyön validiteettia; on tutkittu sitä mitä oli tarkoituskin.

10.3 Eettisyys

Vilka (2005, 29) kuvaa tutkimuksen tekemisen kietoutuvan monella tavalla tutkimusetiikkaan eli hyvän tieteellisen käytännön noudattamiseen, joka kulkee mukana läpi koko tutkimusprosessin. Kun tutkijat noudattavat eettisesti kestäviä tiedonhankintamenetelmiä ja tutkimusmenetelmiä, puhutaan hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Hirsjärvi ym. (2010, 25) toteavat tutkimuksen lähtökohtana olevan ihmisarvon kunnioittaminen. Tähän sisältyy tutkimukseen osallistuvien henkilöiden vapaaehtoisuus, tietojen käsittelyn luottamuksellisuus ja henkilöllisyyden suojaaminen. Tutkimukseen osallistuvien henkilöiden on myös tiedettävä tutkimuksen tarkoitus, miten tutkimustietoa käytetään ja miten tietoa raportoidaan. Tutkimukseen osallistuvilta henkilöiltä edellytetään asiaan perehtyneesti annettu suostumus. (Mäkinen 2006, 114-116; Hirsjärvi ym. 2010, 24-25.)

BAS-menetelmän käännöstekstiä kommentoineille asiantuntijoille lähetettiin kutsu asiantuntijatyöryhmään. Kutsussa kuvattiin opinnäytetyötehtävä, asiantuntijoiden rooli, suunniteltu kommentointikierrosten aikataulu ja lopputuotoksen raportointitapa. Kutsun liitteeksi oli myös koottu lyhyt BAS-menetelmän esittely. Näiden tietojen pohjalta asiantuntijoilla oli mahdollisuus perehtyä asiaan ja antaa vapaaehtoinen suostumuksensa tulla mukaan asiantuntijaryhmään. Asiantuntijoiden henkilöllisyyden suojaamista ei saatekirjeessä erikseen mainittu, mutta kerrottiin

kommentoinnin tapahtuvan sähköpostitse suoraan opinnäytetyön tekijälle. Anonymiteetin suojaaminen toteutui aineistonhankintamenetelmän, Delfoi-menetelmän, käyttämisen kautta. Asiantuntijoille ei koitunut haittaa osallistumisestaan asiantuntijatyöryhmän toimintaan. Hieman hyötyä he saivat saadessaan itselleen BAS-menetelmän alkuperäisen käsikirjan ja arviointilomakkeet.

10.4 Yleistä pohdintaa

Perusopetuksessa toteutuva erityisopetus on muuttumassa koko ajan yhä inklusiivisempaan suuntaan (Erityisopetuksen strategia julkaisu 2007, 13). Pyrittäessä huomioimaan jokaisen oppilaan yksilölliset tarpeet tarvitaan yhteistyötä yli ammattirajojen. Saattaa olla, että integroidun ryhmän opettaja ei ole koskaan aikaisemmin opettanut oppilasta, jolla on liikuntavamma. (Hemmingsson 2002, 16.) Kouluympäristössä toteutuvan toimintaterapian keskeinen tavoite on tukea lapsen mahdollisuuksia osallistua leikkiin, oppimiseen ja sosiaalsiin vuorovaikutustilanteisiin. Lapsen kehitykselle on tärkeää saada olla osa kouluyhteisöä ja sen toimintoja. (Ziviani & Muhlenhaupt 2006, 241-250.) Inklusion suunnitteluun ja toteuttamiseen tarvitaan kuitenkin resursseja, välineitä ja lapsen mielipiteiden kuuntelemista. Pelkkä puhuminen inklusiosta ei riitä, tarvitaan myös tahtoa, tekoja ja totutuista toimintakaavoista irrottautumista. Hemmingsson ja Penman (2010, 46) tuovatkin tutkimuksessaan esille, miten tärkeää on muodostaa kokonaiskuva lapsen koulutilanteesta. Kokonaiskuvan muodostamiseen tarvitaan opettajan, vanhempien ja erityisesti oppilaan omia mielipiteitä. Yksi esimerkki välineestä, jonka avulla voidaan tuoda oppilaan ääntä esille, on BAS-menetelmä.

Toimintaterapiaprosessissa arvioinnilla on merkittävä rooli. Tarkoituksenmukaisten arviointimenetelmien valinta on osa terapeutin ammattitaitoa. (Karhula ym. 2009, 15-16.) Lähtökohtaisesti asiakkaan tarpeiden tulisi määritellä arvioinnin toteuttamisen sisältö, ei toisin päin. Suhteessa asiakkaan tarpeisiin epäsopevan arviointimenetelmän valinta viitoittaa tietä epäadekvaateille tulkinnoille ja

johtopäätöksille. Jos asiakkaan haasteet liittyvät opiskeluun/koulunkäyntiin tämä tulisi huomioida myös arviointimenetelmien valinnassa. BAS-menetelmän käännöstyö on osa sitä implementointiprosessia, jolla mahdollistetaan suomenkielisen arviointimenetelmän käyttöönotto. BAS on tarkasti kohdennettu menetelmä arvioimaan missä määrin oppilas kokee tarvitsevansa kouluympäristön yksilöllistämistä kyetäkseen toimimaan haluamallaan ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Oppilaan toimintamahdollisuuksia ja osallistumista kouluympäristössä voidaan kohdennetusti tukea ja lisätä BAS-menetelmän avulla saatujen havaintojen kautta.

TOIMIT-työryhmän kokoamassa Hyvät arviointikäytännöt suomalaisessa toimintaterapiassa -julkaisussa tuodaan esille hyvän arviointikäytännön olevan näyttöön perustuvaa (Karhula ym. 2010, 7). Näyttöön perustuvassa työotteessa käytetään arviointimenetelmiä, joilla voidaan parantaa arvioinnin luotettavuutta ja toistettavuutta. Esimerkiksi arvioijan koulutus tai perehtyneisyys arviointimenetelmän käsikirjaan voivat vaikuttaa arvioinnin toistettavuuteen. (Karhula ym. 2010, 15.) Tästä voidaan päätellä arviointimenetelmän käsikirjan olevan hyvin keskeinen väline tutustuttaessa menetelmän teoreettiseen viitekehykseen, sisältöön ja käyttämiseen. Suomenkieliselle henkilölle BAS-menetelmään perehtyminen suomenkielisen käsikirjan kautta helpottaa menetelmän tarkoituksenmukaista käyttöä ja parantaa näin arvioinnin luotettavuutta. Pätevän suomenkielisen käsikirjan ensiaskel, BAS-menetelmän käsikirjan suomennos, toteutui opinnäytetyössä.

Toteutetun opinnäytetyöprosessin myötä kielen keskeinen merkitys informaation välittämisessä on herättänyt ajatuksia. Kirjailija Kjell Westö onkin todennut jokaisen kielen heijastavan kulttuuriperimäänsä ja se näkyy tekstissä ja tavassa sanoa asioita. Kielellä on väliä. (Filpus 2011, 26-27.) Arvostukseni käännöstyön ammattilaisten asiantuntijuutta ja heidän tekemäänsä työtä kohtaan on noussut aivan uudelle tasolle.

Kliinisen työkokemukseni perusteella toimintaterapiassa on käytössä useita arviointimenetelmiä, joita ei ole käännetty suomen kielelle. Pohtia vain voi, miten tämä vaikuttaa arviointimenetelmien käyttöön. Ja kuinka monia arviointimenetelmien eri tavalla suomennettuja, epävirallisia lomakkeita onkaan käytössä.

BAS-menetelmän aihealueen ympäriltä on luettavissa runsaasti tutkimusartikkeleita ja aihealuetta myös sivutaan toimintaterapia-alan kirjallisuudessa. Aihealueet osallistuminen ja osallistumisen arviointi, koulu toimintaympäristönä oppilailla, joilla on liikuntavamma ja ympäristön arviointi, asiakaskeskeinen arviointi ja oppilaan oma näkökulma koulunkäyntiin ovat kiinnostaneet lukuisia tutkijoita. BAS-menetelmän lähtökohdat ovat hyvin kiinni nykypäivässä.

Ajateltaessa nykikäsitteitä toimintaterapiassa toteutettavasta arvioinnista ja käytettävistä menetelmistä, Nedra Gilletten esille tuoma päätelmä on hyvin kuvaava: *The basic concepts of a profession should be reflected through the tests and measurements used in its practice* (Launiainen 2001).

10.5 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tehtävänä oli BAS-arviointimenetelmän (versio 3.0) kääntäminen suomen kielelle ja tehdyn käännöksen muokkaaminen asiantuntijatyöryhmän avulla mahdollisimman tarkasti vastaamaan alkuperäistä tekstiä. Käännöstyö toteutui kulttuurisena käännöksenä alkuperäistä tekstiä vahvasti kunnioittaen. Käännetyt tekstin sisällön tarkastelu, kielellinen validointi ja tekstin muokkaus toteutuivat asiantuntijoiden kommentoinnin, kommenttien analysoinnin ja opinnäytetyöntekijän oman pohdinnan avulla. Kommentteja kertyi odotettua vähemmän, mutta kuitenkin riittävästi. Toteutuneessa suomennoksessa kulttuurisuus näkyy lauserakenteissa ja siinä miten jokin asia sanotaan. Suomenkielisen tekstin sisältöön ja ulkoasuun saatiin parannuksia asiantuntijoiden kommenttien ja opinnäytetyöntekijän oman paneutumisen avulla. Suomen kielelle käännetty BAS-arviointimenetelmä on valmis

siirtymään implementointiprosessin seuraavaan vaiheeseen. Arviointimenetelmän oikeudet omistava Ruotsin toimintaterapeuttiliitto (FSA) määrittelee implementointiprosessin jatkovaiheet ja niiden sisällön.

10.6 Jatkotutkimusehdotukset

BAS-menetelmän implementointiprosessin eteenpäin viemiseen Suomessa linkittyy jatkotutkimusehdotuksia. Nyt toteutetun suomennoksen avulla olisi mielenkiintoista toteuttaa käyttökokeilu muutaman asiakkaan kanssa. Kokeilun avulla olisi mahdollista kerätä tietoa käsikirjan käytettävyydestä ja arviointilomakkeiden toimivuudesta sekä tehdä tarvittavat parannukset.

BAS-menetelmän virallisen suomenkielisen käännöksen valmistuttua, olisi mahdollisuus toteuttaa tutkimus menetelmän käytöstä toimintaterapia-arvioinnissa. Tutkimuksen näkökulma voisi olla toimintaterapeutin tai vanhempien tai oppilaan oma kokemus. Tai näkökulma voisi rakentua tapaustutkimuksen pohjalta; missä määrin oppilas kokee tarvitsevänsä kouluympäristön yksilöllistämistä kyetäkseen toimimaan haluamallaan, tarkoituksenmukaisella tavalla? Mitkä ympäristötekijät tukevat ja mitkä estävät oppilaan toimintaa? Miten oppilaan toimintamahdollisuuksia ja osallistumista kouluympäristössä voidaan tukea?

Kanelisto (2009, 43-44) tuo pro gradu -tutkielmassaan esille hyvälaatuisten toimintaterapia-interventioiden vaikuttavuustutkimusten tarpeen. Hän käsittelee järjestelmällisessä kirjallisuuskatsauksessa erityisesti lapsia ja nuoria, joilla on CP-oireyhtymä. Vaikuttavuuden mittaamisen tulisi sisältää asiakkaalle kliinisesti merkityksellisiä tulosmuuttujia ja intervention olisi hyvä kohdentua suoraan asiakkaan toiminnalliseen suoriutumiseen. Tämän tyyppisen tutkimuksen tekeminen on haastavaa ja taitoa sekä kokemusta vaativaa. Tarve vaikuttavuustutkimukselle on kuitenkin ilmeinen ja tulkoon se siksi myös tässä mainituksi.

Lopuksi esitän lämpimät kiitokset BAS-menetelmän suomennosta kommentoineille asiantuntijoille. Ilman heidän panostaan opinnäytetyön toteuttaminen tässä muodossa ei olisi ollut mahdollista.

LÄHTEET

Asbjornslett, M., Hemmingsson, H. 2008. Participation at school as experienced by teenagers with physical disabilities. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 15, 153-161.

Asteljoki, S., Pulli, S. 2006. The Child Occupational Self Assessment (COSA, version 2.1) Lasten toimintamahdollisuuksien itsearviointi COSA:n esittely ja suomentamisprosessi. Opinnäytetyö. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia, sosiaali- ja terveysala, toimintaterapian koulutusohjelma.

Coster, W., Deeney, TA., Haltiwanger, JT, Haley, SM. 1998. *School Function Assessment, user's manual*. Therapy Skill Builders. San Antonio.

Egilson, S., Traustadottir, R. 2009a. Participation of students with physical disabilities in the school environment. *AJOT*, 63, 3, 264-272.

Egilson, S., Hemmingsson, H. 2009b. School participation of pupils with physical and psychosocial limitations: a comparison. *The British Journal of Occupational Therapy*, 72, 4, 144-152.

Eriksson, L., Welander, J., Granlund, M. 2007. Participation in everyday school activities for children with and without disabilities. *J Dev Phys Disabil*, 19, 485-502.

Erityisopetuksen strategia. 2007. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:47. Opetusministeriö. Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto. Yliopistopaino.

Filpus, L. 2011. Merkityksen tuolle puolen. *Yhteenveto*, 4, 26-27.

Fisher, A., Bryze, K. 1998. *School AMPS: School version of the assessment of motor and process skills* (2. ed.). Fort Collins: Three Star Press.

Fisher, A. G. 2009. *Occupational therapy intervention process model. A Model for planning and implementing top-down, client-centered, and occupation-based interventions*. Colorado: Three Star Press.

Hemmingsson, H., Borell, L. 1996. The development of an assessment of adjustment needs in the school setting for use with physically disabled students. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 3, 156-172.

Hemmingsson, H. 2002. Skolans sociala miljö avgörande för delaktighet. *Tidskriften Arbetsterapeuten*, 11, 16-17.

Hemmingsson, H., Borell, L. 2002. Environmental barriers in mainstream schools. *Child: Care, Health and Development* 28, 1, 57-63.

Hemmingsson, H., Kottorp, A., Bernspång, B. 2004. Validity of the School Setting Interview – An Assessment of the Student-Environment Fit. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 11, 171-178.

Hemmingsson, H., Egilson, S., Hoffman, O., Kielhofner, G. 2005a. *Bedömning an anpassningar i skolmiljön (BAS), version 3.0.* Förbundet Sveriges Arbetsterapeuter. Globalt Företagstyck AB.

Hemmingsson, H., Egilson, S., Hoffman, O., Kielhofner, G. 2005b. *The School Setting Interview (SSI), version 3.0.* Swedish Association of Occupational Therapists. Globalt Företagstyck AB.

Hemmingsson, H., Penman, M. 2010. Making children's voices visible: The School Setting Interview (SSI). *Kairaranga*, 11, 1, 45-49.

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15.-16. uud. p. Helsinki: Tammi.

Hokkanen, L., Härkäpää, K., Järvikoski, A., Martin, M., Nikkanen, P., Notko, T. ja Puumalainen, J. 2009. Asiakkaan äänellä vaikeavammaisten kuntoutuksesta - tulkintoja ja johtopäätöksiä. Teoksessa *Asiakkaan äänellä. Odotuksia ja arvioita vaikeavammaisten lääkinnällisestä kuntoutuksesta.* Toim. Järvikoski, A., Hokkanen, L., Härkäpää, K. *Kuntoutussäätiön tutkimuksia 80/2009:* Helsinki.

Imms, C. 2008. Children with cerebral palsy participate: A review of the literature. *Disability and Rehabilitation* 30, 24, 1867-1884.

Kaila, M., Kuukasjärvi, P. 2005. Menetelmien arviointia ja juurruttamista Isossa-Britanniassa. *FinOhtan julkaisuja 2005, IMPAKTI* 1, 10-11.

Kananen, J. 2008. *Kvali. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet.* Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 93. Jyväskylän yliopistopaino.

Kanelisto, K., Kantanen, M., Karhula, M. ja Häggblom-Kronlöf, G. 2009. Asiakkaan oma kokemus on otettava arvioinnissa huomioon. *Toimintaterapeutti* 28, 2, 17-20.

Kanelisto, K. 2009. *Toimintaterapian vaikuttavuus toiminnalliseen suoriutumiseen ja osallistumiseen lapsilla ja nuorilla, joilla on CP-oireyhtymä – järjestelmällinen kirjallisuuskatsaus.* Toimintaterapian Pro gradu- tutkielma. Terveystieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto.

Karhula, M., Heiskanen, T., Juntunen, K., Kanelisto, K., Kantanen, M., Kantonen, A., Lautamo, T. 2010. Hyvät arviointikäytännöt suomalaisessa

toimintaterapiassa. Arvioinnin lähtökohdat ja suositukset. Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry.

Katajamäki, E. 2010. Moniammatillisuus ja sen oppiminen. Tapaustutkimus ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden laitokselta. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Tampereen yliopistopaino Oy. Tampere: Juvenes Print.

Kielhofner, G. 2002. Talking with clients: Assessments that collect information through interviews. Teoksessa Model Of Human Occupation. Theory and Application (3. ed.). Lippincott Williams & Wilkins.

Lahtinen, S. 2003. Bassi-haastattelu-arvioinnilla parempaan kouluympäristöön. Toimintaterapia erityisopetuksen, integraation ja mukauttamisjärjestelyiden tukena. Opinnäytetyö. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia, sosiaali- ja terveystieteiden laitos, toimintaterapian koulutusohjelma.

Launiainen, H. 2004. ICF – Mahdollisuus yhteiseen kieleen toimintakyvyn kuvauksessa? Toimintaterapeutti 23, 4, 4-7.

Launiainen, H. 2001. Toiminta lasten arvioinnissa – toiminnan näkökulma lasten arviointiin; mitä se voisi olla? Luento Suomen toimintaterapeuttiliiton valtakunnallisilla koulutuspäivillä 14.9.2001.

Law, M., Petrenchik, T., Ziviani, J., King, G. 2006. Participation of children in school and community. Teoksessa Occupational Therapy with Children. Understanding Childrens Occupations and Enabling Participation. Toim. Rodger, S., Ziviani, J. Blackwell Publishing.

Law, M., Finkelman, S., Hurley P., Rosenbaum, P., King, S., King, G., Hanna, S. 2004. Participation on children with physical disabilities: Relationships with diagnosis, physical function, and demographic variables. Scandinavian Journal of Occupational Therapy, 11, 156-162.

Linturi, H. 2003. Delfoi-metodi. Viitattu 17.1.2011. <http://www.edelfoi.fi>, Delfoi-metodi, Artikkelit.

Linturi, H. 2007. Delfoin metamorfooseja. Viitattu 17.1.2011. <http://www.edelfoi.fi>, Delfoi-metodi, Artikkelit.

Mattila, V., Vepsäläinen, K. 2009. The Residential Environment Impact Survey (REIS, version 2.0). Arviointivälineen lomakkeiston ensimmäinen suomennos ja kehittäminen. Opinnäytetyö. Metropolia Ammattikorkeakoulu, toimintaterapian koulutusohjelma.

Metsämuuronen, J. 2000. Tulevaisuuteen kohdistuvan Delfi- tutkimuksen reliabiliteetti. Viitattu 7.2.2011. <http://www.methelp.com/pdf/reliabiliteetti1.pdf>

Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Tammi.

Nevalainen, M. 2007. Hyvä Implementointi. Kulttuurista toiseen siirrettävän menetelmän käyttöönottoprosessi. Pro gradu- tutkielma. Toimintaterapia. Terveystieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto.

Pesonen, M., Virtanen, L. 2009. Tahdon asia. The Volitional Questionnaire – arviointimenetelmän käyttöönotkokokemuksia Kanta-Hämeen keskussairaalan nuorisopsykiatrian toimintaterapiassa. Opinnäytetyö. Metropolia Ammattikorkeakoulu, toimintaterapian koulutusohjelma.

Prellwitz, M., Tamm, M. 2000. How children with restricted mobility perceive their school environment. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 7, 165-173.

Rasinkangas, P. 2008. Arviointivälineiden diffuusio ja implementointi. Tapaustutkimus Oulun seutukunnan yleisistä kirjastoista. *Finnish Information studies*, no 23. Oulun yliopisto.

Rautakorpi, S., Ruusuvuori, P. 2008. Jos otteita on kaksi, muuttuuko arki helpommaksi? Yläraajaproteesia käyttävän lapsen ja nuoren itsearviointimenetelmä PUFIn suomentaminen ja kulttuurinen soveltaminen. Opinnäytetyö. Metropolia Ammattikorkeakoulu, toimintaterapian koulutusohjelma, päivityskoulutus.

Richardson, P.K. 2001. Use of standardized tests in pediatric practice. Teoksessa *Occupational therapy for children*. Toim. Case-Smith, J. 4. p. St. Louis Missouri: Mosby.

Ritsilä, J. 2002. Toimintaterapeuttien käsityksiä tahdosta ja kokemuksia tahdon arviointimenetelmän käyttöönotosta. Pro gradu- tutkielma. Toimintaterapia. Terveystieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto.

Sandulf, T. 2011. Lupa suomentaa BAS-menetelmä opinnäytetyötä varten. Sähköpostiviesti 7.10.2011. Vastaanottoja T. Lattunen. FSA:n edustajan ja BAS-menetelmän tekijän Helena Hemmingssonin lupa BAS-menetelmän suomentamiseksi opinnäytetyötä varten.

Schenker, R., Coster, W., Parush, S. 2005. Participation and activity performance of students with cerebral palsy within the school environment. *Disability and rehabilitation*, 27, 10, 539-552.

Stakes. 2004. ICF. Toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus. Ohjeita ja luokituksia 2004:4. Stakes. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino.

Stewart, K.B. 2001. Purposes, processes and methods of evaluation. Teoksessa Occupational therapy for children. Toim. Case-Smith, J. 4. p. St. Louis Missouri: Mosby.

Sulopuisto, R. 2002. Työroolia arvioiva haastattelu (WRI)- näkökulmana arviointivälineen soveltuvuuden tutkiminen suomalaisessa toimintaterapiassa. Pro gradu- tutkielma. Toimintaterapia. Terveystieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto.

Townsend, EA., Polatajko, HJ. Toim. 2007. Enabling Occupation II: Advancing an Occupational Therapy Vision for Health, Well-being & Justice through Occupation. Ottawa: CAOT publications ACE.

Tynjälä, P. 2003. Oppiminen koulutuksen ja työelämän vuorovaikutuksessa. Ammattikasvatuksen aikakauskirja 5, 3, 9.

Guidelines for Inclusion: Ensuring Access to Education for All. 2005.
[Http://www.unesco.org](http://www.unesco.org), Education, Children with Disabilities, Related information, Guidelines for Inclusion: Ensuring Access to Education for All. Viitattu 27.3.2011.

Vilkka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Tammi: Helsinki.

Ziviani J., Muhlenhaupt, M. 2006. Student participation in the classroom. Teoksessa Occupational therapy with children. Understanding children´s occupations and enabling participation. Toim. Rodger, S., Ziviani, J. Blackwell publishing.

Ziviani, J., Wallen, M. 2008. Participation – The ultimate challenge. Teoksessa Improving Hand Functioning in Cerebral Palsy. Theory, evidence and intervention. Toim. Eliasson, A-C., Burtner, P. Mac Keith Press.